

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Nataša Čepek

Mentor: izr. prof. dr. Vlado Miheljak

**ODNOS DO EVROPSKE UNIJE – MEDGENERACIJSKA
PRIMERJAVA**

Diplomsko delo

Ljubljana 2008

IZJAVA O AVTORSTVU diplomskega dela

Spodaj podpisani/-a NATAŠA ČEPEK, z vpisno številko 21018684,
rojen/-a 28.5.1983 v kraju MARIBOR, sem avtor/-ica diplomskega dela z naslovom:
ODNOS DO EVROPSKE UNIJE - MEDGENERACIJSKA
PRIMERJAVA

S svojim podpisom zagotavljam, da:

- je predloženo diplomsko delo izključno rezultat mojega lastnega raziskovalnega dela;
- sem poskrbel/-a, da so dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric, ki jih uporabljam v predloženem delu, navedena oz. citirana v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem poskrbel/-a, da so vsa dela in mnenja drugih avtorjev oz. avtoric navedena v seznamu virov, ki je sestavni element predloženega dela in je zapisan v skladu s fakultetnimi navodili;
- sem pridobil/-a vsa dovoljenja za uporabo avtorskih del, ki so v celoti prenesena v predloženo delo in sem to tudi jasno zapisal/-a v predloženem delu;
- se zavedam, da je plagiatstvo – predstavljanje tujih del, bodisi v obliki citata bodisi v obliki skoraj dobesečnega parafraziranja bodisi v grafični obliki, s katerim so tuje misli oz. ideje predstavljene kot moje lastne – kaznivo po zakonu (Zakon o avtorstvu in sorodnih pravicah, Uradni list RS št. 21/95), prekršek pa podleže tudi ukrepom Fakultete za družbene vede v skladu s njenimi pravili;
- se zavedam posledic, ki jih dokazano plagiatstvo lahko predstavlja za predloženo delo in za moj status na Fakulteti za družbene vede;
- je elektronska oblika identična s tiskano obliko diplomskega dela ter soglašam z objavo diplomskega dela v zbirki »Dela FDV«;
- je diplomsko delo lektorirano in urejeno skladno s fakultetnim Pravilnikom o diplomskem delu.

V Ljubljani, dne 12. 6. 2008

Podpis avtorja/-ice: Nataša Čeppek

ODNOS DO EVROPSKE UNIJE – MEDGENERACIJSKA PRIMERJAVA

Slovenci smo že vse od osamosvojitve dalje enotno oziroma z veliko večino podpirali vstop Slovenije v Evropsko unijo. Tudi sedaj, ko smo postali del nje, je podpora še vedno velika. Postavi pa se vprašanje, kakšno vlogo pri vsem tem igrajo generacije.

V teoretičnem delu so na kratko predstavljene različne teorije generacij. Sodobne teorije generacij ugotavljajo, da smo na prelomu tisočletja priča brisanju meja med generacijami. Predstavljen je tudi odnos Slovencev do Evropske unije. Dvakrat letno ga v vseh državah članicah Evropske unije meri raziskava Eurobarometer.

Namen raziskave je bil na podlagi analiz Eurobarometra 66 ugotoviti, kakšne, če sploh, so razlike med različnimi generacijami v njihovem odnosu do Evropske unije.

Sledijo rezultati raziskave in analiza. Rezultati opravljene raziskave so potrdili obe hipotezi. H₁: V odnosu posameznih generacij do Evropske unije ni izrazitih razlik. H₂: Odnos do Evropske unije je tako pri mladi, srednji kot tudi pri starejši generaciji bolj pozitiven kot negativen.

Ključne besede: Evropska unija, generacija, medgeneracijski odnosi, Eurobarometer.

RELATION TO EUROPEAN UNION - INTERGENERATIONAL COMPARISON

From their independence forward, the Slovenes, or at least the vast majority, have been unified and supportive of Slovenia's joining the European Union. Even today, when being part of the Union, the support is still strong. A question arises: what is the role of generations in all this.

Different theories of generations are briefly introduced in the theoretical part. Contemporary theories of generations are finding that we witness deleting of frontiers between generations on fault of millennium. Also relation of Slovenes to European Union is introduced. It is measured twice a year, by research called Eurobarometer in all member states of European Union.

The purpose of the research is, based on analysis of Eurobarometer 66, to find out what kind of, if any differences at all, exist between the generations in their relation to the European Union.

Results of research and analysis follow. The results of the completed research have confirmed both hypotheses. H₁: There is no prominent difference in relation of individual generations to the European Union. H₂: Relation to the European Union is more positive as negative so at the young, middle as also at older generation.

Key words: European Union, generation, intergenerational relations, Eurobarometer.

KAZALO VSEBINE:

1. UVOD	6
2. METODOLOŠKI IN HIPOTETIČNI OKVIR	8
2.1 OPREDELITEV PREDMETA PREUČEVANJA	8
2.2 CILJ PROUČEVANJA	8
2.3 HIPOTEZE	8
3. TEORIJE GENERACIJ	9
3.1 BIOLOŠKE GENERACIJE	9
3.2 KULTURNE GENERACIJE	10
3.3 TEORIJE MEDGENERACIJSKIH ODNOSOV	11
4. BRISANJE MEJA MED POSAMEZNI MI GENERACIJAMI	13
4.1 INDIVIDUALIZACIJA POSAMEZNI KOVEGA ŽIVLEJNJA	13
4.2 VPLIV INDIVIDUALIZACIJE NA ODNOSE MED GENERACIJAMI	14
4.3 JUVENIZACIJA	15
4.4 MEDGENERACIJSKA FUZIJA IN SOLIDARNOST	16
4.4.1 SISTEM VREDNOT MED RAZLIČNI MI GENERACIJAMI	17
4.5 IZOBRAZBA - POMEMBEN DEJAVNIK V PROCESU INDIVIDUALIZACIJE	19
4.6 INDIVIDUALIZACIJA, BRISANJE MEJA MED GENERACIJAMI IN ODNOS DO EVROPSKE UNIJE	20
5. ODNOS SLOVENCEV DO EVROPSKE UNIJE	21
5.1 EVROPSKA UNIJA - OSREDNJI PROJEKT CELOTNEGA POLITIČNEGA RAZREDA V SLOVENIJI	21
5.2 POZITIVEN ODNOS SLOVENCEV DO EVROPSKE UNIJE	22
5.3 IZRAČUN KORISTI IN IZGUB	23
6. EMPIRIČNI DEL	25
6.1 STANDARNI EUROBAROMETER	25
6.1.1 SESTAVA IN STRUKTURA STANDARDNEGA EUROBAROMETRA 66	25
6.1.2 ČASOVNI OKVIR IZVEDBE RAZISKAVE	26
6.2 METODOLOGIJA	28
6.3 REZULTATI RAZISKAVE IN ANALIZA	30
6.3.1 ZANIMANJE SLOVENCEV ZA EVROPSKO UNIJO	31
6.3.2 OBČUTEK PRIPADNOSTI EVROPSKI UNIJI	34
6.3.3 ZAUPANJE V EVROPSKO UNIJO, NJENO PRIHODNOST IN PORABO SREDSTEV	36
6.3.4 PRIDOBITVE IN KORISTI SLOVENIJE IN SLOVENSkih DRŽAVLJANOV OD EVROPSKE UNIJE	39
6.3.5 PRIDOBITVE IN KORISTI OD EVROPSKE UNIJE NA SVETOVNI RAVNI	42

7. UGOTOVITVE IN ZAKLJUČEK **44**

8. LITERATURA **47**

8.1 INTERNETNI VIRI: **47**

KAZALO GRAFOV:

<i>Graf 4.1: Razlike po generacijah glede na najbolj pomembne osebne vrednote posameznikov</i>	18
<i>Graf 4.2: Izobrazbena struktura starejše generacije (65 let in več) v letih 1991 in 2002</i>	19
<i>Graf 6.1: Zanimanje za evropske zadeve</i>	31
<i>Graf 6.2: Pogostost iskanja informacij o Evropski uniji</i>	32
<i>Graf 6.3: Težavnost iskanja informacij o Evropski uniji</i>	33
<i>Graf 6.4: Skupne vrednote držav članic</i>	34
<i>Graf 6.5: Ponosnost na novo pridobljeno evropsko državljanstvo</i>	35
<i>Graf 6.6: Prava ali napačna smer razvoja evropske politike</i>	36
<i>Graf 6.7: Kaj je najbolj koristno za prihodnost Evrope?</i>	37
<i>Graf 6.8: Zaupanje v Evropsko unijo</i>	38
<i>Graf 6.9: Poraba proračuna Evropske unije</i>	38
<i>Graf 6.10: Koristnost članstva v Evropski uniji</i>	39
<i>Graf 6.11: (Ne)Pridobitev s članstvom v Evropski uniji</i>	40
<i>Graf 6.12: Dober vpliv slovenskega članstva v Evropski uniji na varnost naše države, zaposlovanje in gospodarstvo v Sloveniji</i>	40
<i>Graf 6.13: Koristi od dosežkov Evropske unije</i>	41
<i>Graf 6.14: Varovanje Evropske unije pred negativnimi učinki globalizacije</i>	42
<i>Graf 6.15: Pozitivna vloga Evropske unije, ko gre za boj proti terorizmu, rast svetovnega gospodarstva in boj proti svetovni revščini</i>	43

KAZALO SLIK:

<i>Slika 4.1: Smer povezanosti družbe nekoč in danes</i>	16
--	----

KAZALO TABEL:

<i>Tabela 6.1: Število anketirancev po generacijskih skupinah</i>	28
---	----

1. UVOD

Leta 1991 je Slovenija prvič v zgodovini postala neodvisna država. Leta 1993 je z Evropsko unijo vzpostavila institucionalne odnose ter začela večletna, zahtevna pogajanja o vstopu Slovenije v Evropsko unijo. 1. maja 2004 je bil ves trud poplačan in Slovenija je postala polnopravna članica Evropske unije.

Slovenci smo že vse od osamosvojitve dalje enotno oziroma z veliko večino podpirali vstop v evropske integracije. Velika podpora se je potrdila tudi na referendumu o vstopu Slovenije v Evropsko unijo. Za vstop v Evropsko unijo se je izreklo kar 89,64 odstotkov volivcev, udeležba pa je bila 60,4-odstotna.

Evropska javnomnenjska raziskava Eurobarometer, ki meri odnos držav članic do Evropske unije in se izvaja dvakrat letno, pa vedno znova, tudi po vstopu v Evropsko unijo, potrjuje slovensko nadpovprečno podporo Evropski uniji in njenim politikam. Rezultati raziskav Eurobarometer prav tako kažejo, da smo Slovenci eni izmed najbolj optimističnih od vseh držav članic, glede prihodnosti in smeri razvijanja Evropske unije. Slovenci imamo tudi nadpovprečno zaupanje v institucije Evropske unije, prav tako pa prednjačimo v znanju o njenem delovanju.

O izrazito pozitivnem odnosu Slovencev do Evropske unije, sodeč po rezultatih Eurobarometra, ne gre dvomiti. V diplomski nalogi bomo zato poskušali ugotoviti oziroma našteti nekaj od možnih razlogov, ki govorijo v prid tako veliki podpori Evropski uniji. Predvsem pa bomo poskušali ugotoviti, ali starost oziroma pripadnost določeni generacijski skupini vpliva na posameznikov odnos do Evropske unije.

Vemo namreč, da medgeneracijski konflikti niso izum moderne družbe. Stari so toliko kot civilizacija. Že od nekdanje mlajše in starejše generacije stojijo vsaka na svojem bregu. Mladi imajo drugačne vrednote, prepričanja in obnašanje kot starejši.

Toda, ali je mogoče splošno obravnavati odnose med generacijami, na primer glede na njihov odnos do Evropske unije? Ali so medgeneracijski odnosi le del sestavljanke družbenih odnosov in jih ne moremo obravnavati ločeno? Ali že samo dejstvo, da je nekdo starejši, da

pripada *drugi generacijski skupini*, pomeni, da ima drugačen sistem vrednot, drugačen pogled na svet, drugačen odnos do novih političnih povezav? Ali je možno s sedemdesetletnikom imeti več skupnih stališč in vrednot kot s pripadnikom lastne generacije? Ali smo kljub podzvrstem, ki jim pripadamo in ki nas nenazadnje oblikujejo, določajo in delajo različne, vsi najprej in predvsem ljudje, individuumi, ki razmišljamo s svojo glavo?

V nadaljevanju bomo torej poskušali najti odgovore na zgoraj zastavljena vprašanja. Pri tem pa poudarjamo, da se bodo dobljene ugotovitve o generacijskih vplivih navezovale le na odnos posameznika do Evropske unije. Kot take jih zato ne moremo jemati posplošeno. Nesmiselno bi bilo namreč trditi, da je vpliv generacij na odnos do Evropske unije enak kot vpliv generacij na druga področja posameznikovega življenja.

2. METODOLOŠKI IN HIPOTETIČNI OKVIR

2.1 OPREDELITEV PREDMETA PREUČEVANJA

Predmet proučevanja diplomske naloge je odnos različnih generacij v Sloveniji do Evropske unije. Zanimalo nas bo, ali sploh obstajajo razlike v odnosu do Evropske unije med generacijami. Znano je namreč, da je Slovenija ena izmed držav, v kateri vlada visok družbeni konsenz v podporo Evropski uniji.

2.2 CILJ PROUČEVANJA

Cilj proučevanja je, da ugotovimo obstoj razlik, če te sploh obstajajo, med generacijami v njihovem odnosu do Evropske unije. Zanimalo nas bo tudi, kakšen je ta odnos. Bodisi je pri posameznih generacijah ta odnos bolj pozitiven, bodisi bolj negativen. Na podlagi razumskega utemeljevanja bomo poskušali ugotoviti, zakaj je odnos določene generacije tak, kot je, ter zakaj se (ne)razlikuje od ostalih generacij.

2.3 HIPOTEZE

S postavitvijo hipotez bomo poskušali določiti smer, v katero se bo odvijalo diplomsko delo. Hipoteze, izpeljane na podlagi teoretične osnove, bodo v nadaljevanju podrobneje razložene in obdelane. V empiričnem delu pa bomo poskušali preveriti, ali zastavljene hipoteze držijo, ali ne.

H₁: V odnosu posameznih generacij do Evropske unije ni izrazitih razlik.

H₂: Odnos do Evropske unije je tako pri mladi, srednji kot tudi pri starejši generaciji bolj pozitiven kot negativen.

3. TEORIJE GENERACIJ

Pojem generacije je v družbeni teoriji eden najslabše obdelanih pojmov, njegova uporaba pa je zelo različna. Nekateri ji oporekajo vsakršno pomembnost, drugi jo absolutizirajo.

Troll je različne pristope k pojmu generacija razvrstil v naslednjih pet konceptualnih okvirih (Knok 1995: 7):

1. generacija kot stopnja individualnega razvoja (otročstvo, mladost, zrelost, srednje obdobje, starost);
2. generacija kot rang v rodoslovju oziroma **biološke generacije** (najstarejši član družine je pripadnik prve generacije, njegov potomec pripadnik druge generacije, ...);
3. generacija kot starostno homogena skupina, starostna kohorta ali **kulturna generacija**;
4. generacija kot določeno zgodovinsko obdobje;
5. generacija kot *duh časa* (vsaka generacija ima svoj stil obnašanja in ga dosledno reproducira).

Zaradi kompleksnosti samega pojma bomo v nadaljevanju podrobneje obdelali le biološke in kulturne generacije. Teorija kulturne generacije bo tudi osnova za naše nadaljnje analiziranje generacij.

3.1 BIOLOŠKE GENERACIJE

Biološke generacije si sledijo v bolj ali manj konstantnem časovnem zaporedju. Po Trollovi razvrstitvi gre za generacijo kot rang v rodoslovju. Če imajo ljudje otroke recimo pri petindvajsetih ali tridesetih letih, si v teku enega stoletja sledijo tri ali štiri generacije.

Vendar pa so vse spremembe v času in prostoru pripeljale do tega, da generacija kot biološka kategorija ne vzdrži pojasnjevanja v vseh primerih. Pod vplivom zgodovinskega dogajanja so se ljudje različnih starosti pričeli tako razlikovati med seboj, da se v sodobni družbi poleg bioloških generacij pojavijo še posebne, t.i. kulturne generacije. (glej Makarovič 1983: 44)

3.2 KULTURNE GENERACIJE

Začetnik sodobne teorije *kulturnih* generacij, ki so jo kasneje razvili Mentré, Ortega y Gasset, predvsem pa Karl Mannheim, je Goethe. Goethe je prvi opozoril na to, da je pogled na svet, ki ga imajo odrasli, določen predvsem z doživetji v obdobju našega odraščanja. (Makarovič 1983: 44). Odtod tudi izhajajo podobnosti znotraj generacij in razlike med njimi.

Teorija kulturne generacije torej predpostavlja, da posamezne generacije med seboj družijo doživetja v obdobju njihove adolescence in zgodnje odraslosti. Ta kritična leta zajemajo obdobje adolescence in zgodnje odraslosti in trajajo vse od 17. pa do 25. leta starosti. V teh letih se po mnenju Mannheimja pojavi značilen pogled na politiko, ki se v starosti ne spremeni bistveno. Do takrat se posameznik uči, sprejema informacije od učiteljev, knjig, dobiva izkušnje, oblikuje svoj značaj in identiteto. Če se v teh letih pogled na politiko dejansko izoblikuje, leta pred in po tem obdobju ne bodo bistveno vplivala na oblikovanje političnih stališč. Ravno zato so stališča in problemi med različnimi generacijami različni. (glej Mannheim v Romih 1983: 15)

Vir razlik med generacijami je v tem, da se v hitro spreminjajoči družbi rodijo generacije, ki imajo različne izkušnje. (Mannheim v Romih 1983: 11). Za opredelitev generacije ni pomembno samo to, da se posamezniki rodijo v istem časovnem obdobju, temveč tudi na istem prostoru. Generacija rojena samo v istem času, predstavlja samo potencialno generacijo. Enotnost v času in prostoru še ne predstavlja aktualizirane generacije, potrebna je udeležba v skupni usodi določene zgodovinske in prostorske enote. (Mannheim v Romih 1983: 12)

Seveda pa so tako pojmovane generacije nekaj povsem drugega kot biološke generacije. Tu gre za *generacije* v prenesenem pomenu besede: prej kot generacije so to skupine starostnih letnikov ali starostnih kohort. Zato veljajo zanje povsem drugačne zakonitosti kot za generacije v prvem pomenu besede. (Makarovič 1983: 44) Čim hitrejši pa je tempo družbenih sprememb, tem močnejše se profilirajo tudi razlike med ljudmi, ki odraščajo v različnih časovnih obdobjih: ti ljudje imajo različne vrednote, različne nazore in cilje. Odtod prepad med generacijami (generation gap), odtod konflikti med njimi. (Makarovič 1983: 45)

Vsaka generacija ima v življenju dve glavni nalogi: najprej mora od prejšnjih generacij sprejeti ideje, vrednote, institucije, hkrati pa mora uresničiti lastne ideje, ki so inherentne vsaki generaciji. Kadar obstoja skladnost med občutki, interesi prihajajočih generacij in generacijami na oblasti, takrat mladi podpirajo obstoječi družbeni sistem v politiki, znanosti in drugje. V takem primeru ne prihaja do konfliktov med generacijami. Če pa se mladina ne more identificirati z lastnimi starši in stvarnostjo ter če prihaja do razhajanj med predstavljenimi ideali in resničnostjo, potem vsekakor lahko pričakujemo spopad med generacijami. To pa lahko vodi v spremembe, tako politične, kot kulturne in družbene. (glej Romih 1983: 11)

Rintala takšne oblike kulturnih generacij poimenuje politične generacije. In sicer pravi, da je politična generacija skupina posameznikov, ki je v svojih formativnih letih podvržena enakemu osnovnemu zgodovinskemu izkustvu. Takšna generacija bo s prejšnjimi ali kasnejšimi generacijami težko našla politično komunikacijo, če bo to sploh mogoče. (Rintala v Vegič: 1990: 19–20)

Predvsem moramo pripomniti, da je generacijska pripadnost le ena izmed oblik pripadnosti. Generacijsko opredeljevanje zato nikakor ne more biti edini način opredeljevanja, posebej ne v sodobni, kompleksni družbi, kjer se posameznik opredeljuje še na druge načine, na primer razredno in nacionalno.

3.3 TEORIJE MEDGENERACIJSKIH ODNOSOV

Margaret Mead se v svojem delu *Culture and commitment* loti zanimivega preučevanja odnosov med generacijami. Meadova odnose med generacijami preučuje v povezavi s kulturo. In sicer predlaga obči model o treh tipih kulture, ki se med seboj razlikujejo po odnosih med generacijami. Loči torej tri tipe kultur, v katerih imajo posamezne generacije različen vpliv in moč na družbo. Prvi tip kulture je postfiguralna, drugi konfigurativna in tretji tip kulture prefigurativna kultura.

- **POSTFIGURALNA KULTURA.** V tej kulturi mladi postajajo podobni svojim staršem. Gre za zaprte sisteme, značilne za preteklost, v katerih so se otroci učili od

prednikov. V postfiguralni kulturi so torej mladi le ponavljali preteklost svojih staršev.

- **KONFIGURATIVNA KULTURA.** Kljub navideznemu dominiranju vrstnikov, idealne oblike obnašanja in vrednote še vedno določa starejša generacija. Odrasli in otroci se učijo od vrstnikov.
- **PREFIGURATIVNA KULTURA.** Medtem, ko so bile postfiguralne kulture zaprti sistemi, osredotočeni na preteklost, pa lahko za prefigurativne kulture trdimo ravno nasprotno. Prefigurativna kultura predstavlja odprt sistem s poudarkom na prihodnosti. Gre za kulture, v katerih se odrasli učijo od otrok. Prefigurativne kulture lahko obstajajo le znotraj konstantnega dialoga, v katerem mladi, svobodni, delujejo na osnovi lastne iniciative. V takem tipu kulture mladi vodijo starejše v smeri nepoznanega, saj menijo, da se od starejših ne morejo ničesar več naučiti. Mladi gojijo lastno kulturo in postajajo vzorniki, ne le za svoje vrstnike, ampak za vse. (glej Mead v Knok 1995: 8–9)

Podobno kot Margaret Mead loči med tremi tipi kultur, tudi David Riesman v svojem delu *The Lonely Crowd* loči tri različne tipe medgeneracijskih odnosov. Le da se Riesman z razliko od Meadove osredotoči na značaj posameznika. Pri tem loči:

- **TRADICIONALNO USMERJENI POSAMEZNIKI.** Družbe, v katerih prevladuje tak tip posameznikov, cenijo obrazce, ki veljajo od vekomaj. Ti obrazci se med menjavo generacije zelo malo spremenijo. Posamezniki s takšno konformnostjo kažejo svojo pripadnost starostni skupini, klanu ali razredu.
- **NAVZNOTER USMERJENI POSAMEZNIKI.** Otroci so vzgojeni v relativni oddvojenosti od skupine vrstnikov.
- **K DRUGIM USMERJENI POSAMEZNIKI.** Skupine vrstnikov so merilo za vse (glej Riesman v Knok 1995: 9)

4. BRISANJE MEJA MED POSAMEZNIMI GENERACIJAMI

Če smo v poglavju o kulturnih generacijah govorili o generacijskem konfliktu kot posledici razlik med generacijami, pa lahko za konec stoletja trdimo ravno nasprotno. Devetdeseta leta 20. stoletja so namreč obdobje, ki z razliko od prejšnjih, ki so generacije homogenizirala, vse bolj briše meje oziroma razlike med različnimi družbenimi in generacijskimi skupinami. Tak obrat pa gre pripisati predvsem vse večji individualizaciji posameznikovega življenja.

4.1 INDIVIDUALIZACIJA POSAMEZNIKOVEGA ŽIVLJENJA

V zadnjem desetletju smo priča nagli informacijski in kulturni modernizaciji. Družbeno standardiziran potek življenja, značilen za preteklost, se zato postopoma spreminja v socialno individualiziran življenjski potek. To novo obdobje ukinja fiksne, stabilne življenjske načrte, ki so bili nekoč pripisani s starostjo. (glej Ule 2002: 48)

Uletova pravi, da bi to obdobje lahko označili za kolektivno individualizacijo. (glej Ule 2002: 48). Za to obdobje je značilno:

- **Naraščajoča fleksibilnost v družinskih odnosih.** Slabljenje avtoritete staršev, jačanje avtoritete mladih.
- **Diverzifikacija partnerstva.** Poznejše poroke, naraščajoče število ljudi, ki živijo sami, partnerstvo brez poroke.
- **Fleksibilnost na trgu delovne sile.** Nove povezave med izobrazbo, (ne)zaposlenostjo, vseživljenjsko izobraževanje, poudarek na individualni samouresničitvi v poklicu.
- **Razširjene možnosti izobraževanja.** Diverzifikacija izobraževalnih karier, podaljševanje izobraževalne faze, demokratizacija izobraževalnih stilov.

Življenjski stil, ki označuje človeka postindustrijske dobe, daje poudarek individualizirani biografiji. Posameznik je vedno bolj prepuščen lastni izbiri, ne samo v starosti, ampak tudi v srednjem življenjskem obdobju. Časovne meje med tremi temeljnimi življenjskimi obdobji šolanje – zaposlitev – upokožitev erodirajo kot posledica procesa individualizacije. To na eni strani pomeni svobodnejše oblikovanje življenjske poti, na drugi strani pa večjo individualno odgovornost posameznika za njegovo lastno vedenje. (Beck v Zupanc 1997: 53)

Individualizacija sili posameznike in posameznice k temu, da se bolj kot kadarkoli prej nanašajo le na sami sebe, da *črpajo iz sebe*. (Ule 1999: 292)

Proces individualizacije je torej vse prej kot homogen in enoznačen proces. (Ule 1999: 264)
Proces delegira na pleča posameznika ali posameznice izjemno zahtevno psihosocialno integracijo v družbo, ki je bila doslej vsaj delno v rokah posredujočih institucij. Individualizacija življenjskega poteka zahteva večjo pripravljenost za sprejemanje tveganih odločitev v poslovnem in vsakdanjem življenju, sposobnost ljudi, da *poskrbijo sami zase*. (Ule 1999: 265)

4.2 VPLIV INDIVIDUALIZACIJE NA ODNOSE MED GENERACIJAMI

Modernizacija in individualizacija prinašata spremembe tudi na področje odnosov med generacijami. Meje med njimi se vse bolj brišejo. Nekdaj trdne in jasno določene socialne vloge odraslih in nasploh vseh družbenih skupin se rahljajo. Mladost ni več predhodnica niti nasprotje odraslosti. Odrasli niso več avtoriteta z jasno določeno življenjsko potjo, izobrazbo, poklicem in vrednotami. Tudi oni so, tako kot mladi, postavljeni pred negotovost jutrišnjega dne. Tradicionalni življenjski stili in vedenjski vzorci tako postajajo medgeneracijsko vse bolj podobni oziroma nedoločljivi. Živeti življenje in pripravljati se nanj nista več dva popolnoma ločena pojma.

Srednja in starejša generacija ne prisegata več na ustaljene poklicne profile ter socialne definicije in vloge. Odrasli vstopajo v individualno in konsenzualno določene partnerske in družinske zveze, se vračajo v izobraževalni sistem in so vse bolj pripravljeni sami poskrbeti

za svoje življenje in socialno varnost, brez zanašanja na državo in druge institucije. (Ule 1999: 265)

S pojavom individualizacije ni torej le mladost tista, ki oblikuje osebnost, pač pa se ta proces nadaljuje v ostala življenjska obdobja. Meje med generacijami se brišejo na račun podaljševanja vzorcev mladosti. (glej Ule 1999: 289–290)

4.3 JUVENIZACIJA

Namesto tega, da bi en stil definiral generacijo, soobstoja mešanica stilov. (Ule 2002: 52). V preteklosti so bile generacije jasno definirane, zlasti v povojnem času, ko so mladi predstavljali zelo močno skupino z jasno definiranimi mejami. Danes pa je mladost vse bolj dvoumna in odprta. V mladinskih kulturah sodelujejo vse mlajši otroci, pa tudi starejši ljudje. Mladinske kulture postajajo kulture vseh in ne pripadajo več ekskluzivno mladim. Mladost in stil vse bolj postajata preokupacija za celotno populacijo, ne le za mlade. (Ule 2002: 52)

Mlajši pridobivajo ravnotežje moči v sferi zasebnosti. To se kaže v liberalizaciji vzgojnih stilov, v čedalje bolj neformalnih in čedalje bolj osebnih odnosih med odraslimi in mladimi. Starši imajo vedno manj potreb po formalnem izkazovanju avtoritete. Vedno bolj se uveljavljajo oblike refleksivnega pogovora med generacijami, intenzivna kultura pogovora. Povezave med starši postajajo bolj elastične. Starši so svetovalci, ne pa nadzorniki in oblikovalci življenjske poti svojih otrok. (Ule 1999: 269)

Uletova ta pojav brisanja meja med generacijami imenuje *juvenizacija*. O tem pojavu pa govori tudi kot o obdobju postadolescence ali o mladih odraslih. (glej Ule 2002: 50). Tradicionalni življenjski stili mladih in odraslih postajajo zaradi vpliva številnih kulturnih sprememb vse bolj podobni. Mladi ljudje imajo avtonomijo in odgovornost na nekaterih področjih, kot sta potrošništvo in partnerstvo, ki so značilna za odrasle, še preden ti po definiciji *odrastejo*. (Ule 2002: 50)

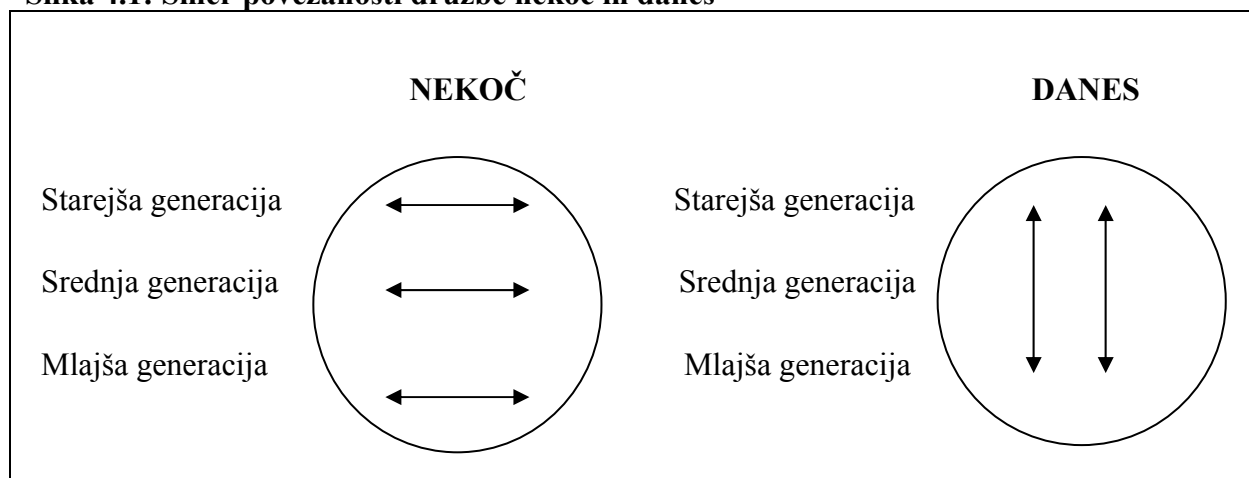
4.4 MEDGENERACIJSKA FUZIJA IN SOLIDARNOST

S tem, ko izginjajo meje med generacijami, pa izginja tudi spor med njimi. Gre za nov pojav medgeneracijske fuzije in solidarnosti. (Ule 1999: 271) Poznamo več novih življenjskih stilov, ki jih ne moremo uvrstiti med mladinske ali odrasle, na primer nenehne menjave zaposlitve in nezaposlitve, vračanje v izobraževalni proces, fleksibilne oblike zakonskih zvez in družine. Vse to vpliva na vsa sklenjena biografska obdobja in členitev življenjskega poteka nasploh. (Ule 1999: 271)

Vedenjski vzorci postajajo nedoločljivi glede na starost. Povečuje se podobnost med otroki in starši, ne glede na njihove medgeneracijske oddaljenosti. Podobnosti se kažejo v izražanju jaza, modi, preživljanju prostega časa. Pri tem gre za dva prepletajoča se procesa; na eni strani za sprejemanje globalnih teženj, ki homogenizirajo kulturo različnih generacij, na drugi strani pa za deinstitutionalizacijo individualne življenjske zgodovine, ki se kaže v starostni nedoločljivosti različnih vlog. (Hojnik–Zupanc 1997: 55)

Nestabilnost obdobja, v katerem se nahajamo, na mikrodružbeni ravni povzroča spremembe v odnosih med generacijami. Hojnik–Zupančeva pravi, da medgeneracijska mreža spreminja smer povezanosti iz horizontalne v vertikalno. (Hojnik–Zupanc 1997: 50). Težko torej govorimo o povezavah znotraj generacij, saj prihaja v ospredje povezanost med mladimi in starimi (glej sliko 4.1)

Slika 4.1: Smer povezanosti družbe nekoč in danes

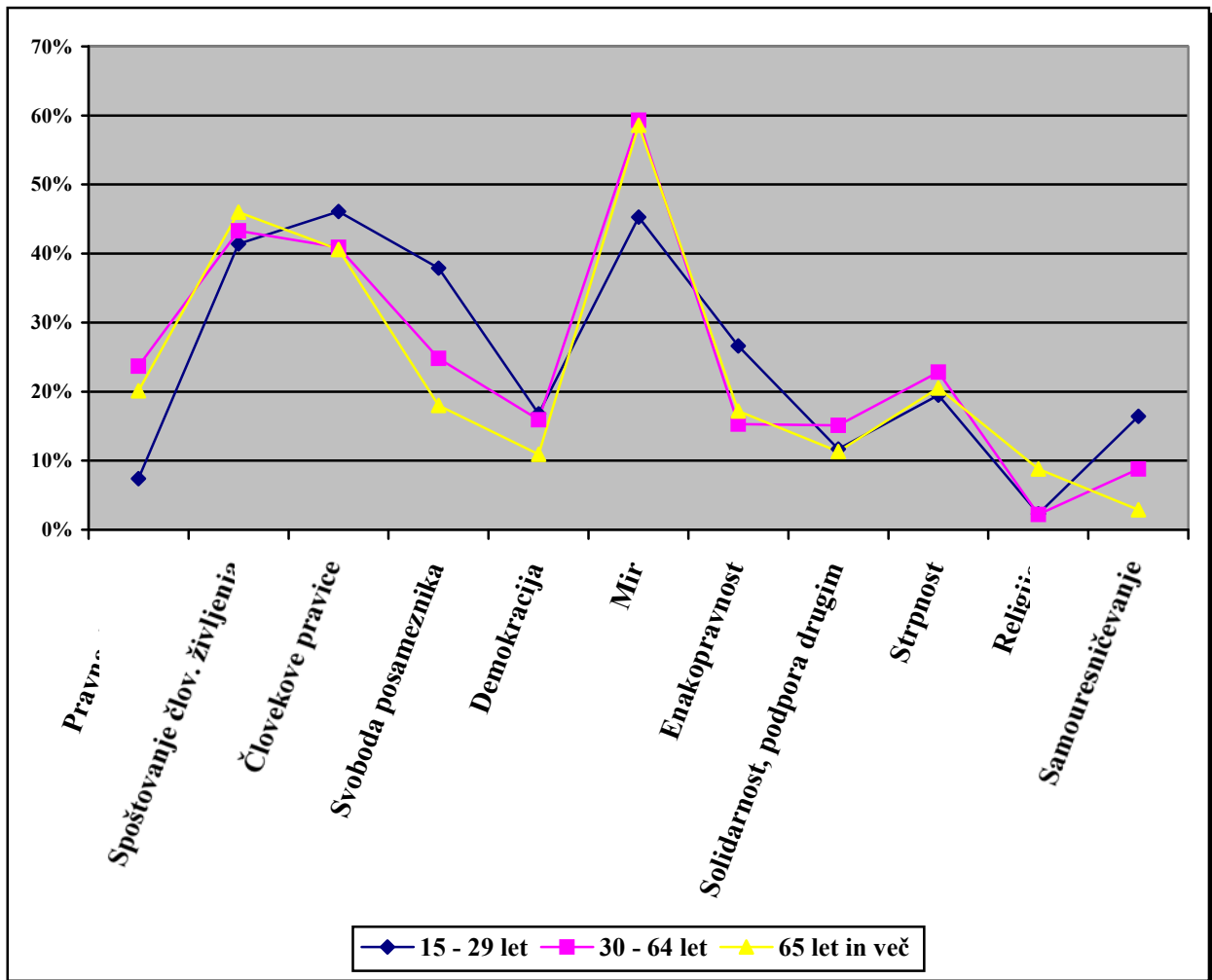
4.4.1 Sistem vrednot med različnimi generacijami

Kot smo že omenili, postmoderna družba s seboj prinaša veliko novosti na področju generacij in odnosov med njimi. Vprašljiva postaja predvsem meja med mladostjo in odraslostjo. Ta je še posebej težko določljiva, ko govorimo o sistemu vrednot.

V petdesetih in šestdesetih letih so mladi postopoma začeli oblikovati svoje kulturne stile z lastnim sistemom vrednot. Prav tako so začeli razvijati zavest o sebi kot generaciji. V sedemdesetih in osemdesetih letih 20. stoletja so mladi vedno bolj postajali nosilci *kritičnih pobud*. Njihov sistem vrednot je vedno manj ostajal domena *mladinskosti* in vedno bolj postajal sistem vrednot celotne družbe. Zahteve, ki so jih mladi in manj mladi postavljali v okviru različnih gibanj, so se nanašale na celotno družbo in ne zgolj na mladino. (Glej Knok 1995: 56–57)

Vrednote mladih danes se zato zelo malo razlikujejo od tistih, ki jih imajo generacije pred njimi. Pomembne so jim vrednote, kot so družina, delo, prijateljstvo, mir, svoboda mišljenja (Ule 1993a: 16). Tudi mladim očitno ni več do spreminjanja sveta, radi bi si le zagotovili čim boljši položaj v svetu, takem kot je. Prav tako pa si mladi in stari postajajo podobni v celem nizu stvari, kot na primer glasba, moda, način preživljanja prostega časa.

Graf 4.1: Razlike po generacijah glede na najbolj pomembne osebne vrednote posameznikov

Vir: po Eurobarometru 66.

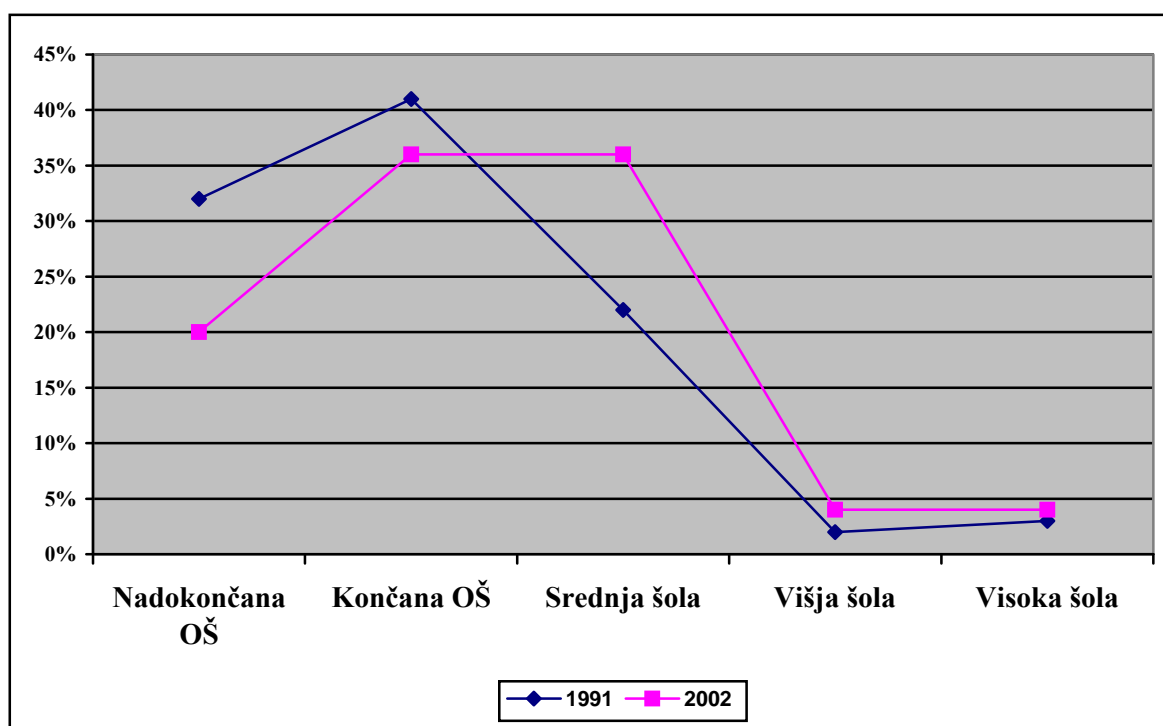
Trend moderne zgodovine gre torej v smeri osvobajanja posameznika od vezi, ki so ga v preteklosti z dušo in telesom vezale na relativno majhno število družbenih krogov (sorodstvene skupine, cehe, vasi, mesta). V predmodernem času je podrejanje s seboj potegnilo vso osebnost posameznika. V moderni družbi je posameznik član številnih družbenih krogov, od katerih noben od njih ne vsrka ali nadzira celotne njegove osebnosti. Moderna družba naj bi torej temeljila na povsem drugačnem temelju. (glej Riesman v Knok 1995: 13)

4.5 IZOBRAZBA - POMEMBEN DEJAVNIK V PROCESU INDIVIDUALIZACIJE

V procesu individualizacije je eden izmed najpomembnejših dejavnikov izobrazba. Bolj izobražen je človek, bolj samostojno oblikuje svoje življenjske odločitve. (Hojnik–Zupanc 1997: 50). Samostojnost pa je del osebnosti, ki je v obdobju postmodernizacije še kako pomembna.

Današnje družine zato investirajo v izobraževanje svojih otrok. Pomembno pa je, da se v tem obdobju ne dviguje le izobrazbena raven mladostnikov, pač pa tudi, da se dviga izobrazbena raven stare generacije. Če smo lahko še nekaj desetletij nazaj trdili, da starejšo generacijo sestavljajo predvsem nižje izobraženi ljudje, pa je treba poudariti, da podatki za Slovenijo kažejo, da se izobrazbena raven stare generacije nenehno viša (glej graf 4.1). V prvih letih 21. stoletja je med starostniki vse manj tistih z nižjo in vse več tistih z višjo izobrazbo.

Graf 4.2: Izobrazbena struktura starejše generacije (65 let in več) v letih 1991 in 2002

Vir: Statistični urad Republike Slovenije 1991–2002.

Višanje izobrazbene ravni starostnikov izboljšuje njihovo integracijo v druge generacijske skupine, zmanjšuje *neofobnost*¹, konzervativnost, radikalizem, neproduktivnost ter upiranje kakršnim koli popravkom obstoječega. Vse to ruši stereotipe o starostnikih in pomembno vpliva na homogenizacijo generacij.

Tudi nemški sociolog Trotha, ki prvi postavi tezo o izginjanju mladine, meni, da je ravno podaljševanje in posplošnje izobraževanja na vse generacije in vse socialne sloje glavni razlog, poleg procesa individualizacije, za pojav izginjanja mladine. (glej Knok 1995: 56)

4.6 INDIVIDUALIZACIJA, BRISANJE MEJA MED GENERACIJAMI IN ODNOS DO EVROPSKE UNIJE

Za čas, v katerem živimo, je značilno: individualizacija, brisanje meja med generacijami, juvenizacija, medgeneracijska fuzija in solidarnost ter višanje izobrazbene ravni celotne populacije.

Individualizacija sili posameznika, da poskrbi sam zase. Izhajajoč iz tega lahko sklepamo, da bo odnos do Evropske unije v veliki meri narekoval predvsem rezultat posameznikovih *izračunov* koristi oziroma izgub in ne pripadnost določeni generacijski skupini. Meje med posameznimi generacijami izginjajo na račun vertikalnih povezav med posamezniki oziroma vse večje individualizacije.

Vse to so ugotovitve, ki kažejo, da pripadnost določeni generacijski skupini ni faktor, ki bi lahko vplival na odnos posameznika do Evropske unije. Razmejitvene linije zato verjetno potekajo po nekih drugih kriterijih.

V empiričnem delu bomo poskušali potrditi ali zavrniti hipotezo postavljeno na samem začetku diplomskega dela. Hipoteza se glasi: **V odnosu posameznih generacij do Evropske unije ni izrazitih razlik.**

¹ Odklanjamo ali, da smo vsaj hudo nezaupljivi do vsega, kar je nepoznano novo. (Jezernik 1999: 148)

5. ODNOS SLOVENCEV DO EVROPSKE UNIJE

5.1 EVROPSKA UNIJA - OSREDNJI PROJEKT CELOTNEGA POLITIČNEGA RAZREDA V SLOVENIJI

Prebivalci Slovenije smo že ob koncu 80. let, ko je jugoslovanska kriza dosegla vrhunec, videli rešitev tudi v močnejši povezavi Slovenije z razvitimi državami Zahoda in v vključitvi Jugoslavije v takratno Evropsko gospodarsko skupnost (predhodnico sedanje Evropske unije) (glej Hafner–Fink 2000: 807). Evropska zavest Slovencev pa je bila prisotna predvsem v civilizacijskem smislu redefiniranja slovenske identitete, kot negacija oziroma trganje vezi z Balkanom in oživljanje (srednje)evropske identitete. Usmeritev k Evropi je narekovala tudi ekonomska nuja, ki je bila posledica porušenega jugoslovanskega trga ob konfliktnih dogajanjih ob razpadu Jugoslavije. (glej Hafner–Fink 2000: 808)

Oblikovanje evropske zavesti in identitete prebivalcev Slovenije je potekalo hkrati kot odzivanje na *nepopolno* modernost socialistične družbe (zapoznena modernizacija) in tudi že kot kritika oziroma preseganje prisotnih elementov moderne družbe (postmodernizacija). Tako je na primer (Zahodna) Evropa za Slovence pomenila vzor sodobne družbe s parlamentarno demokracijo, tržno ekonomijo in vladavino prava, hkrati pa jim je ideja združene Evrope pomenila tudi preseganje koncepta sodobne (politične) avtoritete utelešene v nacionalni državi. (Hafner–Fink 2000: 808)

Po osamosvojitvi Slovenije in uvedbi parlamentarne demokracije pa nastopijo nove okoliščine oblikovanje *evropske* zavesti Slovencev. Vstop Slovenije v Evropsko unijo tako postane osrednji projekt vladajoče koalicije in nasploh celotnega političnega razreda v Sloveniji. Po osamosvojitvi več ne govorimo o *evropski* zavesti, ampak o *evropskem* projektu slovenske politike. Ta projekt je politika uveljavljala skozi različne procese ideološke mobilizacije, pri kateri so bili dejavni praktično vsi pomembni ideološki aparati, kot na primer množični mediji, šolski in politični sistem. Današnja *evropska* zavest Slovencev je tako predvsem rezultat intenzivnega ideološkega delovanja. (glej Hafner–Fink 2000: 808–809)

Hafner – Fink meni, da na obseg podpore javnosti *evropskemu* projektu vpliva predvsem dogajanje v političnem prostoru. (Hafner–Fink 2000) Ugotavlja, da mednarodni neuspehi

slovenske politike, konflikti na domači politični sceni (padec podpore vladi, strah pred prihodnostjo slovenskega gospodarstva), povzročajo padec podpore evropskemu projektu, medtem ko v nasprotnem primeru beleži porast podpore. Nihanja so majhna, vendar kljub temu tolikšna, da jih ne more pripisati zgolj vzorčni in merski napaki. (glej Hafner–Fink 2000: 809–810)

5.2 POZITIVEN ODNOS SLOVENCEV DO EVROPSKE UNIJE

Splošno gledano na celotno slovensko populacijo imamo Slovenci zelo pozitiven odnos do Evropske unije. Še več, Slovenci smo naklonjeni in podpiramo večino projektov, ki se odvijajo znotraj EU. Tako kar 87 odstotkov anketirancev Eurobarometra 66 meni, da članstvo v EU Sloveniji zagotavlja večjo varnost, 83 odstotkov podpira projekte, povezane z monetarno unijo, skupno evropsko zunanjo politiko (80 odstotkov), evropsko ustavo (79 odstotkov) in nadaljnjo širitvijo EU (74 odstotkov). Za nadaljnjo širitev so od Slovencev najbolj navdušeni le Poljaki, katerih odstotek je le za dva odstotka višji od slovenskega. (Internet 1)

72 odstotkov jih je mnenja, da je vpliv EU na slovensko gospodarstvo pozitiven, en odstotek manj pa, da članstvo Sloveniji zagotavlja večji vpliv v svetu in da smo s članstvom pridobili. 62 odstotkov jih je mnenja, da ima EU pozitiven ugled, ter da je mir vrednota, ki jo najbolj simbolizira. (Internet 1)

Po rezultatih sodeč, Slovenci tudi zelo dobro poznamo institucije EU. Najbolje med njimi Evropski parlament (97 odstotkov), verjetno zato, ker smo sami že takoj po vstopu v unijo volili predstavnike, ki bodo v tej instituciji predstavljali in zagovarjali naše interese. Tudi evropska komisija (91 odstotkov) za Slovence ni neznanka. Še več, vse institucije EU med Slovenci uživajo velik ugled. (glej Internet 1)

Odstotek anketiranih je nekoliko nižji le pri učinkih EU na zaposlovanje in kmetijstvo. Da ima EU dober učinek na zaposlovanje in kmetijstvo, jih meni le 50 odstotkov (na kmetijstvo) in 47 odstotkov (na zaposlovanje). Vendar pa je to še vedno nad evropskim povprečjem.

Le 46 odstotkov se strinjajo s trditvijo, da njihov glas šteje, ter polovica, da o sebi razmišljajo kot o Evropejcu. Slovenci pa smo še vedno najbolj zadovoljni med novinkami s svojim življenjem (89 odstotkov). Drugo mesto, in sicer takoj za Irsko, pa zasedamo pri odgovorih o visokem ugledu Unije. (Internet 1)

Kot je razvidno iz Eurobarmometra 66, imamo Slovenci zelo pozitiven odnos do EU. Evropska unija z nami vsekakor nima težav in le želi si lahko, da bi tudi državljani drugih držav članic tako vneto zagovarjali EU, jo podpirali pri njenih projektih, akcijah in politikah, ki jih vodi. Takšne rezultate gre verjetno pripisati predvsem zelo pozitivni propagandi, ki je bila vse od osamosvojitve Slovenije zelo pozitivno usmerjena. Poudarjale so se predvsem ugodnosti, ki nam jih bo EU prinesla. Očitno tudi sedaj, ko že dve leti aktivno sodelujemo pri oblikovanju evropskih politik ne čutimo neugodnih vplivov in posledic vstopa EU. Res pa je tudi, da je pred nami še veliko novih izzivov, kot so prevzem evra, predsedovanje EU v prvi polovici leta 2008, ter razširitev Schengena. A očitno smo Slovenci optimistični in EU zaupamo. Tudi med slovensko politično elito ni bilo izrazitih nasprotovanj vstopu Slovenije v EU. Na tak rezultat pa verjetno vpliva tudi vedno večje zadovoljstvo z življenjem v Sloveniji. Očitno je EU, po mnenju državljanov Slovenije, zaslužna za ta zadovoljstva in si pod njenim pokroviteljstvom obeta še lepše čase.

Na podlagi ugotovljenega torej menimo, da je odnos do Evropske unije tako pri mladi, srednji kot tudi pri starejši generaciji bolj pozitiven kot negativen. Taka je tudi naša hipoteza. Če jo bomo potrdili ali ovrgli, pa bomo preverili v empiričnem delu diplomske naloge.

5.3 IZRAČUN KORISTI IN IZGUB

Ugotovili smo že, da imamo Slovenci na splošno pozitiven odnos do Evropske unije. Lahko bi celo rekli, da smo eni izmed njenih najbolj zvestih zagovornikov.

Od kod takšna naklonjenost? Odgovor bomo poskušali poiskati na podlagi istih predpostavk, kot jih v svojem članku Slovensko približevanje Evropski uniji. Ideološki projekt ali proces (post)modernizacije uporabi Hafner – Fink. In sicer predpostavlja, da posameznik oblikuje svoj odnos do *evropske problematike* predvsem na podlagi lastnih izkušenj - torej na podlagi zaznave svojega vsakdanjega življenja. Govori o dveh vrstah dejavnikov:

a) o okoliščinah, v katerih se znajde posameznik (aktualne družbene razmere v Sloveniji, razmere v medijskem prostoru, politična razmerja, itd.)

b) o njegovih lastnostih (npr. vrednote, kulturni kapital, stil življenja)

(glej Hafner–Fink 2000: 811)

To teorijo potrjujejo tudi raziskave javnega mnenja že iz leta 1997, torej še pred vstopom Slovenije v Evropsko unijo. Takrat so javnomnenjske raziskave kazale veliko podporo za vstop v EU (danes je podpora Evropski uniji prav tako visoka). Na vladnem portalu z informacijami o življenju v Evropski uniji so v analizi raziskave o *Stališčih Slovencev o vključevanju Slovenije v EU - 1997*² med glavnima razlogoma, ki govorita v prid Evropski uniji po mnenju anketirancev, omenjena sledeča:

- **okoliščine ne ponujajo druge alternative**

Naklonjenost Slovencev Evropski uniji po mnenju voditeljev ne pomeni posplošenega navduševanja nad EU, pač pa gre pri večini za *izračun*, da so koristi večje kot izgube. Anketirancev, ki so našli smiselne alternative vključevanju EU, je zelo malo. Take okoliščine so že same po sebi najmočnejši argument za EU. Tako velja, da tudi če je v EU (marsikaj) nezaželenega, moramo to sprejeti. Izbira česar koli drugega bi vodila v večje izgube. (glej Internet 2)

- **EU predstavlja skupek pozitivnih vrednot**

Evropska unija predstavlja skupek vrednot, ki jim Slovenci sledimo in jih želimo doseči vse od osamosvojitve. Gre za skupek demokratičnih vrednot, kjer se spoštujejo človekove pravice, vladavina prava, itd. Vstop v Evropsko unijo pa za tako majhno državo, kot je Slovenija, predstavlja tudi vstop v stabilno politično okolje in širši sistem varnosti nasploh. (glej Internet 2) Posamezniki torej v Evropski uniji vidijo zagotovitev osnovnih vrednot vsakega posameznika oziroma mu vsaj nudijo okolje, znotraj katerega bo posameznik lahko deloval v skladu s svojimi vrednotami.

² Raziskava je bila izvedena na kvotnem vzorcu N=850 skupin mnenjskih voditeljev (akademiki, državna oblast, lokalna oblast, sodniki, nevladne organizacije, poslanci, mediji, gospodarstveniki, interesne skupine, verske skupnosti, kulturniki in sindikalisti. Vprašalnik je realiziran (N=286). Raziskava je potekala v času od 20. oktobra do 20. novembra 1997 s pomočjo pisnega vprašalnika.

Vse to so razlogi, zaradi katerih smo se z veliko podporo javnosti leta 2004 odločili, da postanemo del evropske integracije. Menim, da je veliko zgoraj navedenih razlogov še danes glavni odgovor, zakaj tako velika podpora Evropski uniji.

6. EMPIRIČNI DEL

6.1 STANDARNI EUROBAROMETER

Standardni Eurobarometer je raziskava, ki meri javno mnenje v Evropski uniji. Izvedena je v imenu Evropske komisije. Raziskave javnega mnenja se opravljajo najmanj dvakrat na leto, navadno spomladi in jeseni, v vseh državah članicah. Raziskave so se začele izvajati v zgodnjih sedemdesetih letih in vse od takrat zagotavljajo redne informacije o socialni in politični drži evropske publike. Veliko vprašanj postavljenih v anketah standardnega Eurobarometra se ponavlja skozi ves čas merjenja. Nanašajo se na teme o Evropski uniji (na primer združitev Evrope, institucije in politike Evropske unije), merijo pa tudi splošne socialno-kulturne in socialno-politične orientacije anketirancev. Vse meritve vključujejo tudi demografske podatke anketirancev. (Internet 3)

V devetdesetih letih so k standardnemu Eurobarometru dodali še *Flash Eurobarometer*, ki meri javno mnenje bolj jasno definiranih tematik, pa tudi mnenja točno določenih skupin, na primer menedžerske ankete. Leta 2001 Flash Eurobarometer nadomesti *Candidate countries Eurobarometer*. (Internet 4)

V empiričnemu delu diplomske naloge se bomo osredotočili na standardni Eurobarometer 66, ki je bil izveden jeseni 2006. Več v nadaljevanju.

6.1.1 Sestava in struktura standardnega Eurobarometra 66

V diplomski nalogi bomo za analize, ki nam bodo pokazale, ali obstajajo razlike med posameznimi generacijami v odnosu do Evropske unije, in če, kakšne so, uporabili standardni Eurobarometer 66. Raziskava Eurobarometra 66 se je na terenu izvajala med 6. septembrom in 10. oktobrom 2006. V raziskavo v Sloveniji je bilo vključenih 1031 anketirancev.

Standardni Eurobarometer 66 je sestavljen iz štirih sklopov (glej Internet 1):

1. Življenje v Sloveniji
2. Slovenija in Evropska unija
3. Evropska unija v očeh slovenskega državljana in poznavanje Evropske unije
4. Razvoj evropske integracije in evropskih politik, kjer so v ospredju širitvena politika Unije in posledice globalizacije na evropsko gospodarstvo ter notranji trg.

Za našo analizo bosta pomembna predvsem drugi in tretji sklop. Drugi sklop vsebuje vprašanja o Sloveniji in Evropski uniji, tretji sklop pa se nanaša na poznavanje Evropske unije in kako Evropska unija zgleda v očeh slovenskega državljana.

6.1.2 Časovni okvir izvedbe raziskave

Na odnos Slovencev do Evropske unije, poleg že vseh naštetih v petem poglavju, vsekakor vplivajo tudi dogodki, ki so se v času opravljanja meritve odvijali na slovenskem in evropskem prizorišču.

Drugo polovico leta 2006, ki jo časovno pokriva Eurobarometer 66 (EB66), so na ravni Evropske unije zaznamovale 3 pomembne teme, ki so odmevale v medijih in posledično v slovenski javnosti.

6.1.2.1 Priprave na prevzem evra

Konec leta 2006 je bil tako za Slovenijo kot Evropsko unijo ena najpomembnejših odločitev. Vstop Slovenije v evro območje je prva otipljiva posledica slovenskega članstva v Evropski uniji, ki bo dosegla prav vsakega državljana. Vlada je v sodelovanju z Evropsko komisijo, Evropsko centralno banko in Banko Slovenije v tem obdobju izvajala obsežno komunikacijsko kampanjo, prilagojeno različnim ciljnim skupinam. Njen namen je bil zagotoviti čim lažji prehod na novo evropsko valuto (glej Internet 1: 2)

Za to obdobje je značilno nekakšno prebujenje in aktiviranje ter zasipavanje javnosti z Evropsko unijo. Pred članstvom v Evropski uniji je bila Evropska unija tema, o kateri se je

tako v medijih in javnosti kot med politiki veliko govorilo. Potem, ko smo postali njeni člani, pa je interes za Evropsko unijo nekoliko zamrl – dosegli smo, kar smo hoteli. V medijih, med ljudmi in v politiki se je vse manj govorilo o EU. Konec leta 2006 pa se je razprava o Evropski uniji ter prevzemu evra ponovno povečala.

6.1.2.2 Priprave programa za 18-mesečno predsedovanje Evropski uniji

Za Slovenijo pa je konec leta 2006 pomenil tudi priprave na njeno prvo predsedovanje Svetu Evrope v prvi polovici leta 2008. Izraz *predsedujoča država EU* pomeni, da država članica za obdobje šestih mesecev predseduje Svetu EU in srečanjem Evropskega sveta. Pravno formalno torej države članice EU ne predsedujejo celotni Evropski uniji, temveč le eni izmed njenih petih institucij, to je Svetu EU. Vrstni red predsedovanj soglasno določi Svet EU. (Internet 6)

Slovenija je skupaj z Nemčijo in Portugalsko prva trojka predsedujočih držav Svetu Evropske unije. Predsedovanje pa je v ospredju zanimanja slovenske javnosti tudi zato, ker bo Slovenija prva od novih držav članic, ki bo, sicer skupaj s Portugalsko in Nemčijo, predsedovala Evropski uniji. Za Slovenijo, kot eno izmed najmlajših članic EU, pomeni predsedovanje veliko priznanje in hkrati izziv.

6.1.2.3 Priprave na širitev schengenskega prostora in nadaljevanje širitve Evropske unije (vstop Romunije in Bolgarije)

V letu 2006 so potekale evaluacije pripravljenosti 8 novih članic (EU-10 razen Cipra in Malte) glede izvajanja t.i. schengenske zakonodaje. Za odpravo notranjih meja med članicami schengenskega območja morajo kandidatke izpolnjevati dva predpogoja. Prvi predpogoj je, da morajo kandidatke biti pozitivno ocenjene glede pripravljenosti prevzema schengena. Drugi predpogoj pa je nadgradnja obstoječega informacijskega sistema SIS s sistemom druge generacije (SIS II). (glej Internet 1: 3)

Konec leta je bil pomemben tudi zaradi sprejete odločitve na ravni Evropske komisije o razširitvi unije na dve novi članici, Romunijo in Bolgarijo. Njuna priključitev pomeni zaključitev pete širitve, ki se je začela s priključitvijo deseterice držav 1. maja 2004. Treba pa

je poudariti, da sta bili tako Romunija kot Bolgarija sprejeti v Evropsko unijo kljub temu, da je Evropska komisija ocenila njuno pripravljenost kot nekoliko pomanjkljivo. (glej Internet 1: 2)

6.2 METODOLOGIJA

Pri nalogi bomo uporabili metodologijo dela opredeljeno z naslednjim virom podatkov, statistično obdelavo in metodo analize.

- Vir podatkov: rezultati raziskave Standardni Eurobarometer 66: Nacionalno poročilo Slovenija, jesen 2006 (TNS Opinion & Social, 2006)
- Statistična obdelava: Statistični programski paket SPSS for Windows, verzija 11.0
- Metoda analize: bivariantna analiza; analiza povezanosti med spremenljivkami, uporaba 15 odvisnih spremenljivk (vse merijo odnos do Evropske unije) in neodvisna spremenljivka (generacija – mlada, srednja, starejša)
- Statistike za sklepanje povezanosti med spremenljivkama: H (chi - square)
- Podprogrami za izračun kontingenčne tabele: Crosstabs

Iz osnovne baze podatkov standardnega Eurobarometra 66 bomo izbrali vprašanja, ki merijo odnos Slovencev do Evropske unije. Anketirance bomo razdelili v tri različne generacijske skupine. Skupine bomo grupirali tako, da bodo razlike med generacijami, predvsem med mlajšo in starejšo, v odnosu do Evropske unije najbolj izrazite (tabela 6.1).

Tabela 6.1: Število anketirancev po generacijskih skupinah

	15 – 29 let Mlada generacija	30 – 64 let Srednja generacija	65+ let Starejša generacija	Skupaj
Število anketirancev	256	536	239	1031

- **MLADA GENERACIJA.** Predstavljajo jo anketiranci, ki so bili v času merjenja javnega mnenja stari **od 15 do 29 let.**

Tako v Evropi kot v Sloveniji kroži več različnih definicij mladine. Evropska komisija in Urad RS za mladino (URSM) kategorijo mladine določata s starostnim okvirjem od 15 do 29 let.

To je obdobje, v katerem mladi najpogosteje končajo izobraževanje in počasi začnejo oblikovati tudi svoje lastno gospodinjstvo in družino. Kot smo že povedali, so tradicionalni vzorci prehoda iz otroštva v adolescenco in naprej v starševstvo že davno zabrisani. Mladi se vedno bolj pozno odločajo za starševstvo, saj sami ne zmorejo (predvsem finančnih) bremen, ki jim onemogočajo samostojno življenje v lastni družini. Kot zanimivost naj navedemo podatek URSM, in sicer, da polovica mladih med 25. in 29. letom še živi doma s starši. (Internet 5)

Posebej pa je treba poudariti, da to kategorijo mladih ne smemo enačiti s kategorijo šolajoče se mladine. V to našo skupino mladih sodijo tudi mladi delavci in delavke, brezposelni in brezposelne, mladi s posebnimi potrebami. (Internet 5)

V nadaljevanju bomo za mlado generacijo uporabljali tudi izraze: mladi, mladostniki, mladina.

- **SREDNJA GENERACIJA.** Predstavljajo jo anketiranci, ki so bili v času merjenja javnega mnenja stari **od 30 do 64 let.**

To je generacija, ki je glede na svojo starost in položaj v fazi velike mere izkustva, visoke stopnje vitalnosti in zaradi tega v polni fazi ustvarjalnosti. Srednja generacija nosi odgovornost za vzgojo, izobrazbo in razvoj svojih otrok na eni strani, ter skrb za nego in dobro počutje starejše generacije. Tako nekateri pravijo, da je srednja generacija zaradi te dvojne obveze tako imenovana *sendvič generacija*. (Čeligoj 1999: 11–12)

Srednja generacija je najštevilčnejša in v nadaljevanju verjetno najmanj vključena v analize, saj se bom osredotočila predvsem na mlado in starejšo generacijo. Pričakujem namreč, da bodo razlike med tema dvema skupinama veliko bolj očitne.

- **STAREJŠA GENERACIJA.** Predstavljajo jo anketiranci, ki so bili v času merjenja javnega mnenja stari **65 let in več**. Takšna kategorizacija starosti se imenuje kronološka starost in pomeni starost glede na letnico rojstva (v nadaljevanju tudi starostniki).

Poleg kronološke poznamo tudi biološko in psihološko starost. Biološka starost je starost telesa. Ocenjuje se glede na delovanje osnovnih življenjskih funkcij in celičnih procesov. Psihološka oziroma doživljajska starost pa se nanaša na to, kako starega se posameznik počuti. Redkokdaj se vse te oblike starosti ujemajo. (glej Hojnik–Zupanc 1997: 53) Mi smo za analizo logično izbrali kronološko starost, saj je le ta najlažje določljiva.

Glavno pozornost bomo, kot smo že omenili, usmerili na primerjavo med mlado in starejšo generacijo. Slovenci imamo nasploh zelo pozitiven odnos do Evropske unije, zato velikih razlik v odnosu do Evropske unije med generacijami ne pričakujemo.

6.3 REZULTATI RAZISKAVE IN ANALIZA

Program *SPSS for Windows* je izračunal kontingenčne tabele ter statistike, ki omogočajo sklepanje o povezanosti spremenljivk. Kontingenčne tabele bodo zaradi večje preglednosti v nalogi predstavljene v grafični obliki. Poleg primerjanja različnih vrednosti po generacijah pa smo preverjali tudi vpliv neodvisne spremenljivke generacije na izbrane odvisne spremenljivke³. V empirični del naloge smo vključili le tiste spremenljivke, pri katerih so razlike statistično značilne ($H^2 < 0,05$). Izjema je le graf 6.10 - koristnost članstva v Evropski uniji. Le pri tem grafu sta izbrani spremenljivki med seboj neodvisni oziroma razlike niso statistično različne. Spremenljivko smo v analizo vključili predvsem zato, ker sama vsebina vprašanja v veliki meri kaže na odnos Slovencev do Evropske unije.

Zaradi večje preglednosti bomo odnos Slovencev do Evropske unije merili skozi naslednjih pet sklopov:

1. Zanimanje Slovencev za Evropsko unijo

³ Vpliv ene spremenljivke na drugo bomo preverjali z uporabo H^2 testa. V statistiki namreč ne moremo biti prepričani, da nekaj 100-odstotno drži. Če je vrednost signifikacije H^2 testa manjša od 0,05, izhajamo iz besedne zveze, da spremenljivki nista neodvisni oz. da so razlike med spremenljivkama statistično značilne. Če je vrednost večja od 0,05, pa izhajamo iz besedne zveze, da sta spremenljivki neodvisni.

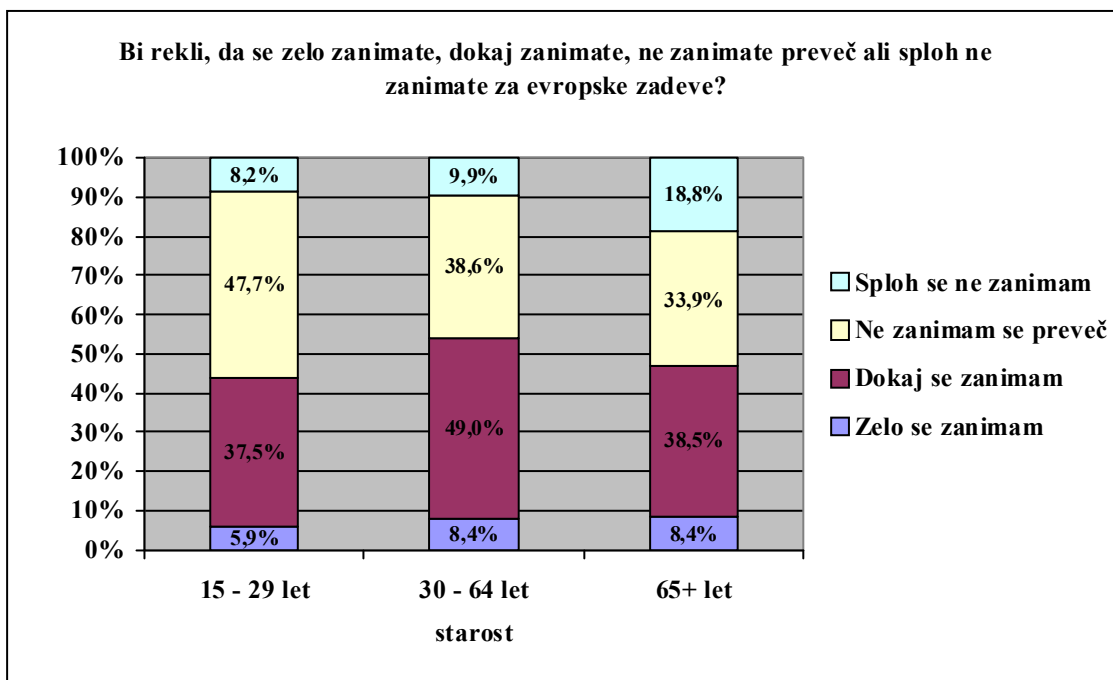
2. Občutek pripadnosti Evropski uniji
3. Zaupanje v Evropsko unijo, njeno prihodnost ter porabo sredstev
4. Pridobitve in koristi Slovenije in slovenskih državljanov od Evropske unije
5. Pridobitve in koristi od Evropske unije na svetovni ravni

6.3.1 Zanimanje Slovencev za Evropsko unijo

Glede na podatke nacionalnega poročila o Sloveniji polovica vprašanih trdi, da jih evropske zadeve ne zanimajo, polovica pa jih trdi nasprotno. Ta odstotek se je v zadnjem polletju povečal za 3 odstotke. Nezanimanje je večje med ženskami (57 odstotkov), manj izobraženimi (68 odstotkov) in med gospodinjami (75 odstotkov). (Internet 1: 31)

Če pa primerjamo odgovore anketiranih po generacijah, pa lahko iz grafa 6.1 razberemo, da je zanimanje za evropske zadeve največje med srednjo generacijo (51,3 odstotkov), najmanjše pa med mlajšo (43,4 odstotkov). Takšni rezultati so sicer nekoliko nenavadni, saj bi bilo pričakovati, da se bodo mladi za evropske zadeve zanimali najbolj od vseh generacij, rezultati pa kažejo ravno nasprotno.

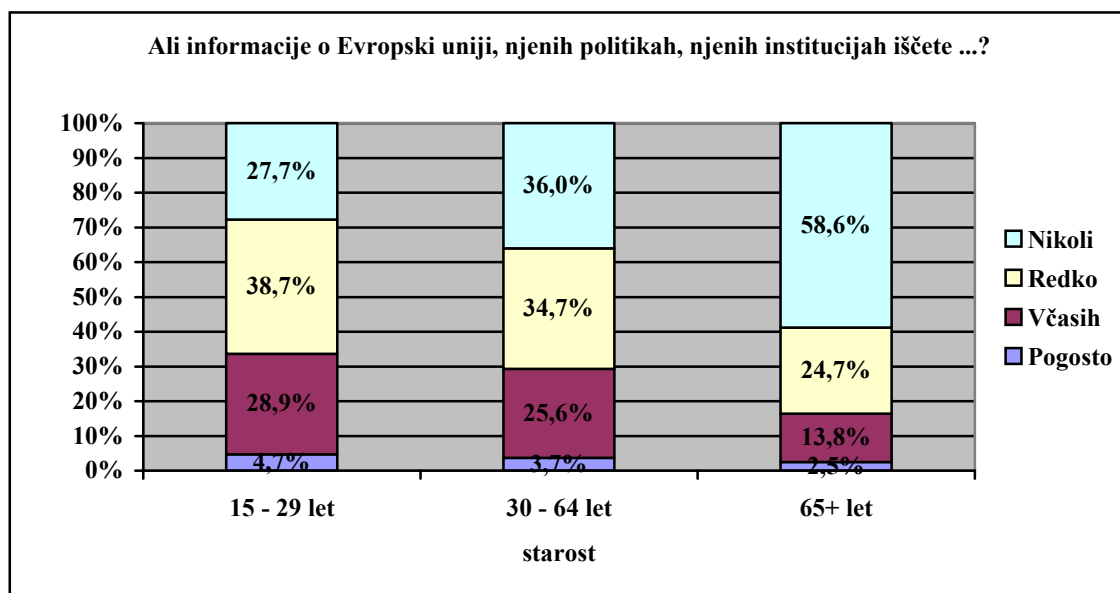
Graf 6.1: Zanimanje za evropske zadeve

Vir: po Eurobarometru 66.

Starostniki, ki se bolj kot mladi zanimajo za evropske zadeve (glej graf 6.1), pa zanimivo, v kar 58,6 odstotkih nikoli ne iščejo informacij o Evropski uniji, njenih politikah in institucijah (glej graf 6.2). Očitno spremljajo informacije objavljene v medijih, kot so časopisi, televizija in radio. Tam so jim namreč informacije ponujene same po sebi. Redkeje pa se odločajo za internet, kjer bi si morali sami poiskati odgovore na vprašanja.

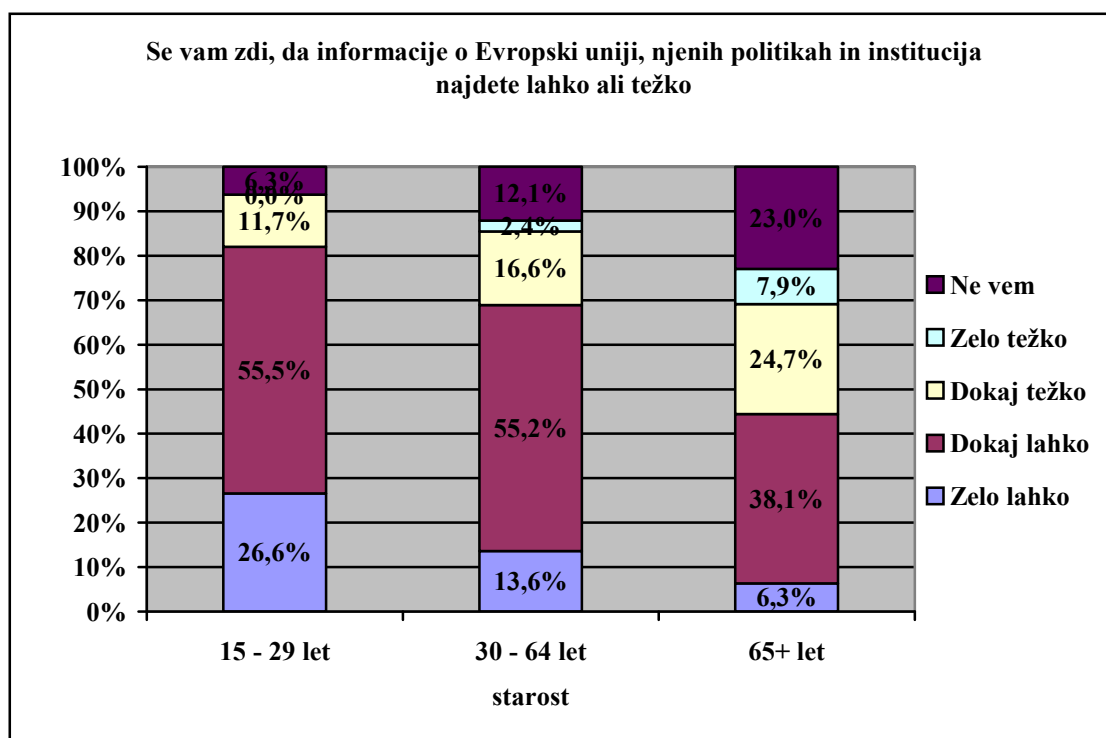
Graf 6.2: Pogostost iskanja informacij o Evropski uniji

Vir: po Eurobarometeru 66.

Med starejšimi se jih kar 23 odstotkov, kar je tudi najvišji delež, ni opredelilo, ali je pridobivanje informacij o Evropski uniji lahko ali težko (glej graf 6.3). Tak odstotek je verjetno posledica tega, da starejši redko ali pa sploh nikoli ne iščejo informacij o Evropski uniji, zato tudi ne vedo, kakšna je stopnja težavnosti za dostopnost do njih (glej graf 6.2). Takih je namreč kar 84,3 odstotkov anketirancev starih 65 in več let. Sicer pa je iz grafa 6.2 možno razbrati, da odstotek anketirancev, ki so na zastavljeno vprašanje odgovorili včasih in pogosto, v nobeni generacijski skupini ni pretirano velik. Tak podatek kaže morda tudi na to, da nobena generacija nima velike potrebe po iskanju informacij.

Graf 6.3: Težavnost iskanja informacij o Evropski uniji

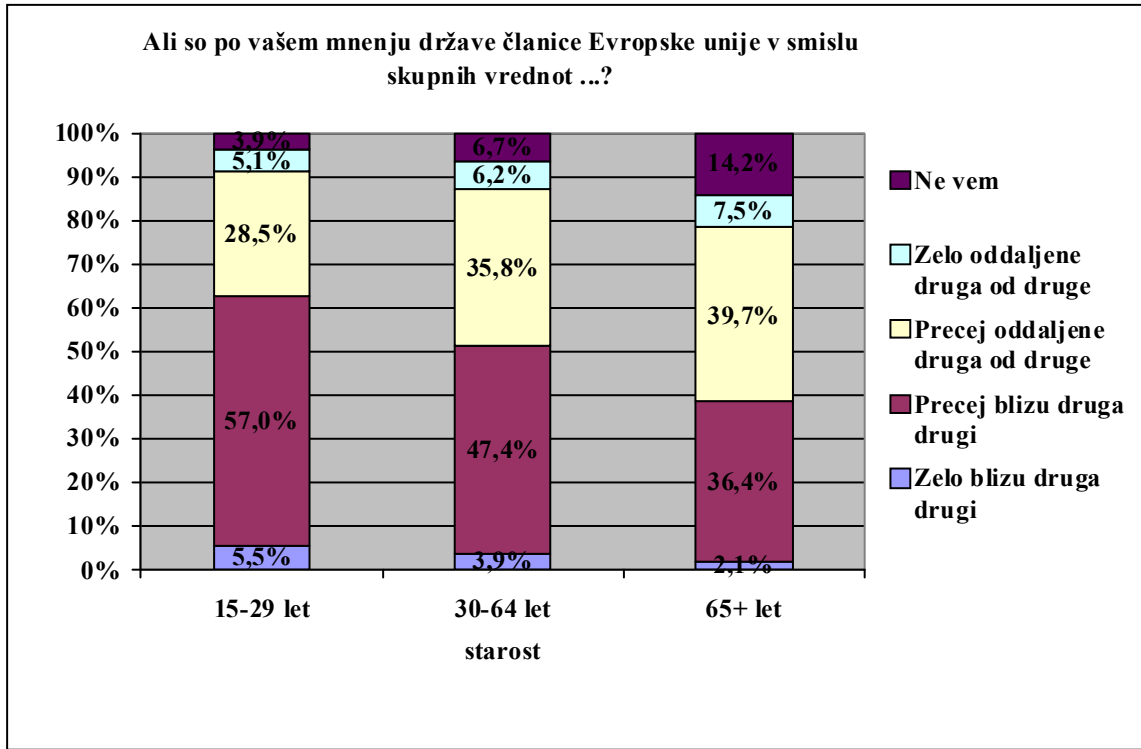
Vir: po Eurobarometru 66.

Slovenija je takoj za Latvijo, kar se tiče lahkosti pridobivanja informacij o Evropski uniji, njenih politikah in institucijah. V Latviji je tako kar 69 odstotkov anketirancev odgovorilo, da je pridobivanje informacij o Evropski uniji lahko, Slovenija pa za Latvijo zaostaja le en odstotek. V Nacionalnem poročilu za Slovenijo je zapisano, da je pridobivanje informacij v pretežni meri povezano s starostjo in izobrazbo. Tako v Sloveniji informacije najlažje pridobivajo mlajši izobraženi študentje, najtežje pa neizobraženi starejši. (glej Internet 1)

Če pa izvzamemo izobrazbo in se osredotočimo samo na starost, pa lahko iz grafa 6.3 razberemo, da s starostjo narašča težavnost iskanja informacij. 82,1 odstotkov mladih je odgovorilo, da informacije o Evropski uniji pridobivajo zelo oziroma dokaj lahko, medtem ko je pri starejši generaciji ta delež precej nižji, in sicer 44,4 odstotkov. Mladi bolj uporabljajo internet kot starejši in zato posledično verjetno lažje pridobivajo informacije o Evropski uniji, ki so preko spleta zelo lahko dostopne.

6.3.2 Občutek pripadnosti Evropski uniji

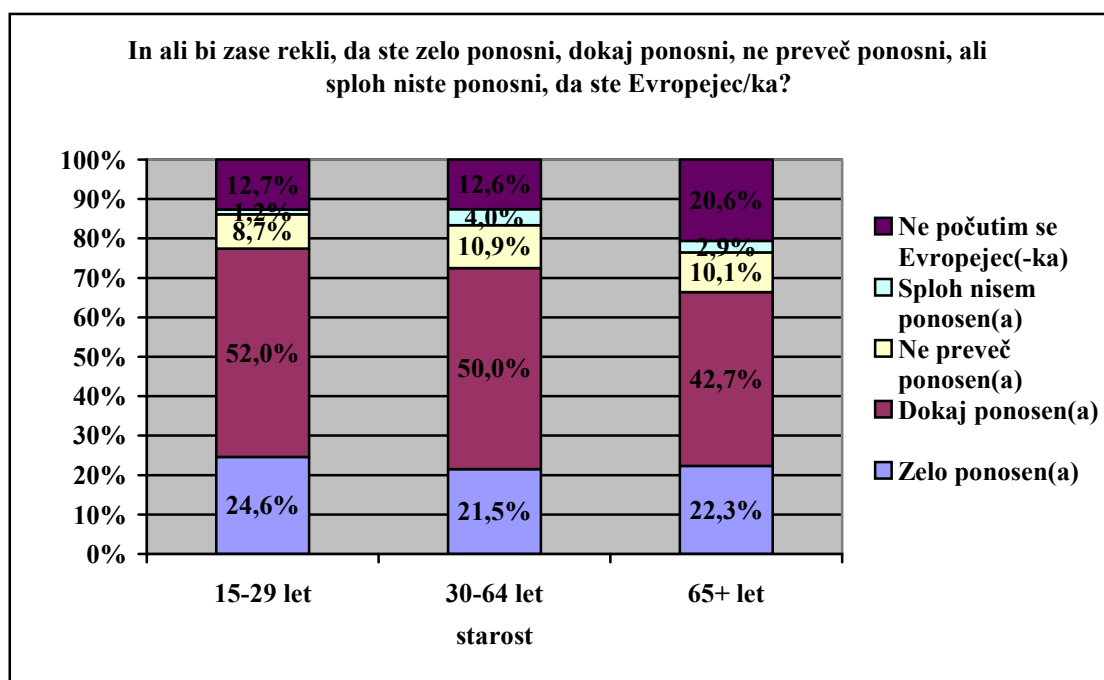
Graf 6.4: Skupne vrednote držav članic

Vir: po Eurobarometru 66.

Kar se tiče skupnih vrednot znotraj Evropske unije (glej graf 6.4), so predvsem mladi tisti, ki verjamejo, da so si države članice glede skupnih vrednot precej oziroma zelo blizu druga drugi (62,5 odstotkov). V skupne vrednote držav članic pa ne verjame predvsem starejša generacija.

Graf 6.5: Ponosnost na novo pridobljeno evropsko državljanstvo

Vir: poEurobarometru 66.

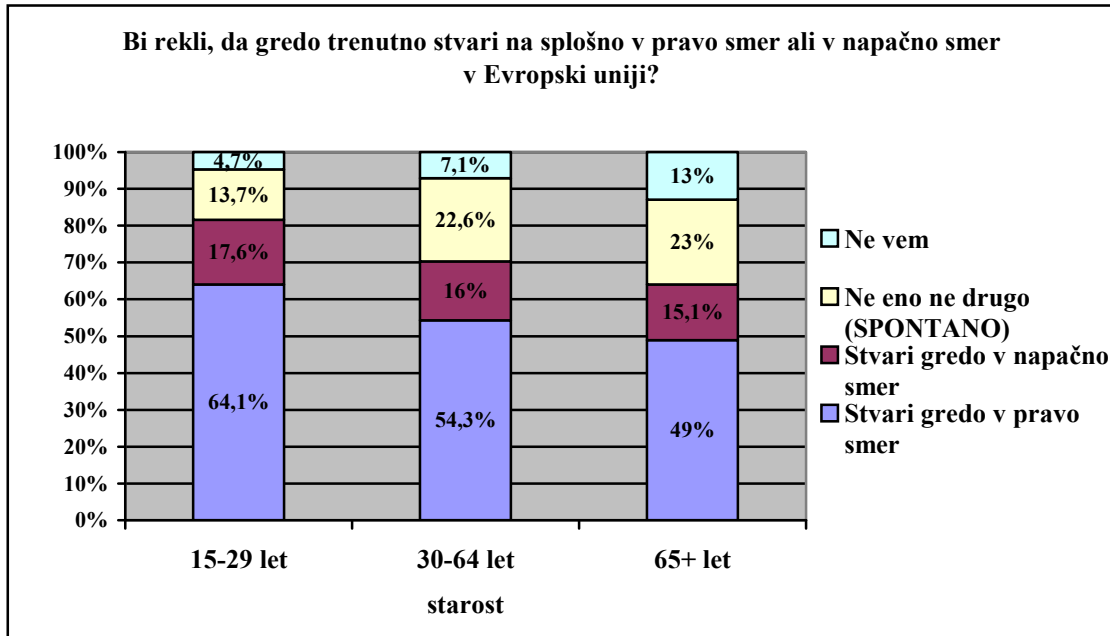
Slovenci so zelo ponosni na svojo narodnost. Kar 97 odstotkov jih je ponosnih na to, da so Slovenci. Bolj ponosni na svojo narodnost so po EB66 v Evropi edino Ciprčani (98 odstotkov). Najmanj ponosni narodi pa so Poljaki (70 odstotkov) in Nemci (71 odstotkov). (glej Internet 1: 31–31)

Kako pa je s ponosom Slovencev, ko gre za njihovo na novo pridobljeno evropsko državljanstvo? Slovenija tudi pri tem merilu spada na vrh lestvice, skupaj s Poljaki in Slovaki. Kar 72 odstotkov slovenskih anketirancev je zadovoljnih, da so Evropejci, in samo 12 odstotkov jih je takih, ki niso zadovoljni. (glej Internet 1: 31)

Generacijsko gledano so mladi najbolj ponosni, da so Evropejci (76,6 odstotkov). Med starejšo generacijo pa je največ takih, ki se sploh ne počutijo kot Evropejci (20,6 odstotkov). (glej graf 6.5)

6.3.3 Zaupanje v Evropsko unijo, njeno prihodnost in porabo sredstev

Graf 6.6: Prava ali napačna smer razvoja evropske politike

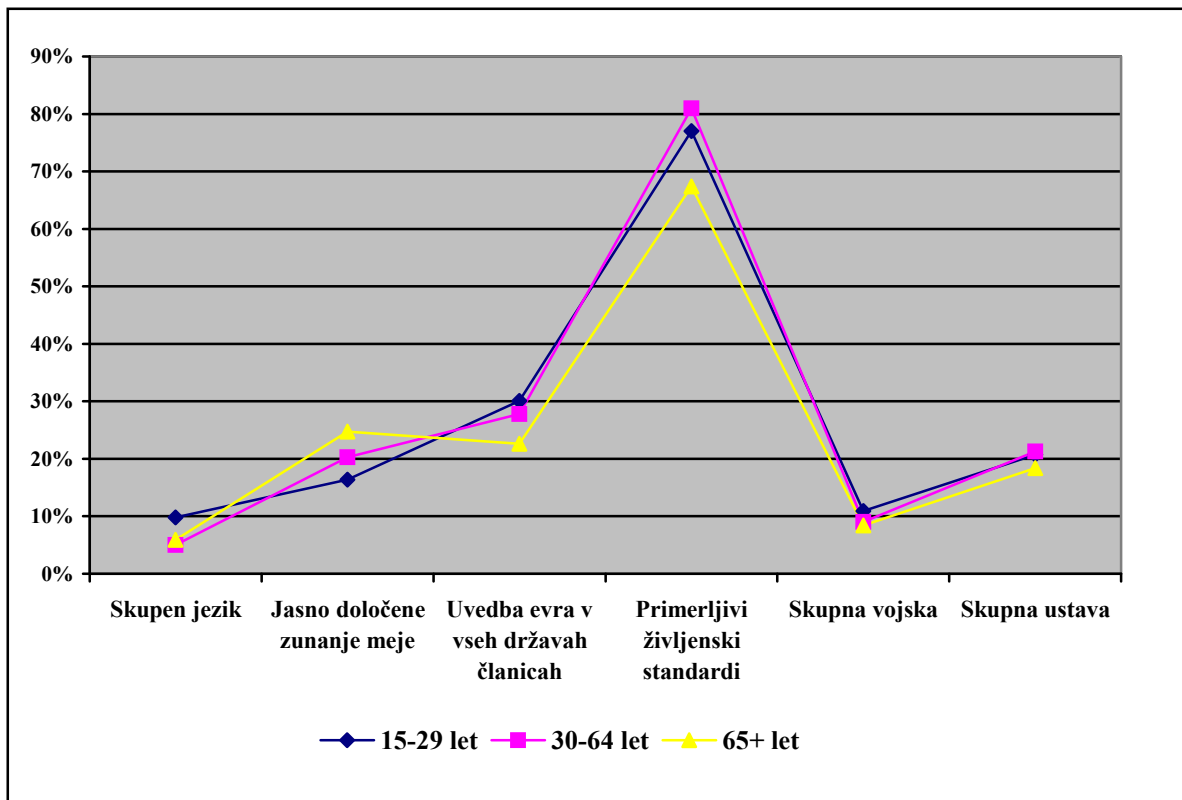

Vir: po Eurobarometru 66.

Iz grafa 6.6 je razvidno, da se s starostjo sicer manjša prepričanje, da gredo stvari v EU v pravo smer, vendar pa je tudi pri starejši generaciji odstotek tistih, ki so mnenja, da gredo stvari v Evropski uniji v pravo smer, še vedno precej visok (49 odstotkov). Med starejšo in srednjo generacijo je delež tistih, ki pravijo, da stvari ne gredo niti v pravo niti v napačno smer, za okoli 10 odstotkov višji kot pri mlajši generaciji. Če sklepamo iz grafa 6.6, ima mlajša generacija najbolj izoblikovano mnenje o tem, ali gredo stvari v Evropski uniji v pravo ali napačno smer, saj je delež tistih, ki so se opredelili za odgovore ne vem in ne eno ne drugo bistveno manjši (18,4 odstotkov) kot pri ostalih dveh generacijah, še posebej pri starejši generaciji, kjer je odstotek neopredeljenih precej visok, in sicer kar 36 odstotkov.

Morda lahko optimističen pogled na prihodnost Evropske unije pripišemo projektom, ki jih bomo Slovenci v prihodnosti deležni in bodo vsaj po poročanju medijev in prepričanju slovenske politične elite za Slovenijo ugodni. Naj omenimo sprejetje evra, priključitev Slovenije schengenu ter predsedovanje Slovenije Evropski uniji v prvi polovici leta 2008.

Graf 6.7: Kaj je najbolj koristno za prihodnost Evrope?

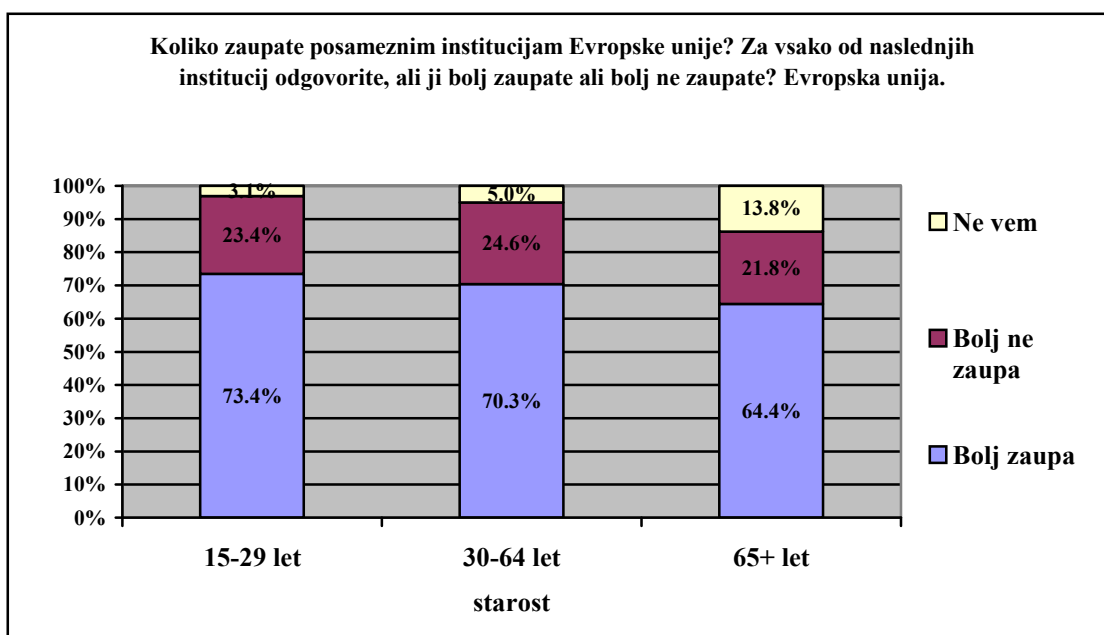
Vir: po Eurobarometru 66.

Za prihodnost Evrope je po mnenju vseh treh generacij najbolj pomembna vzpostavitev primerljivih življenjskih standardov po vseh državah članicah. Na drugem mestu je po mnenju srednje in mlajše generacije uvedba evra v vseh državah članicah, po mnenju starejših pa jasno določene zunanje meje. (glej graf 6.7)

Kot je razvidno iz grafa 6.8., vse generacije bolj zaupajo Evropski uniji, kot ne. Spet pa v oči bode delež neopredeljenih, ki je pri starejši generaciji znova višji kot pri ostalih dveh.

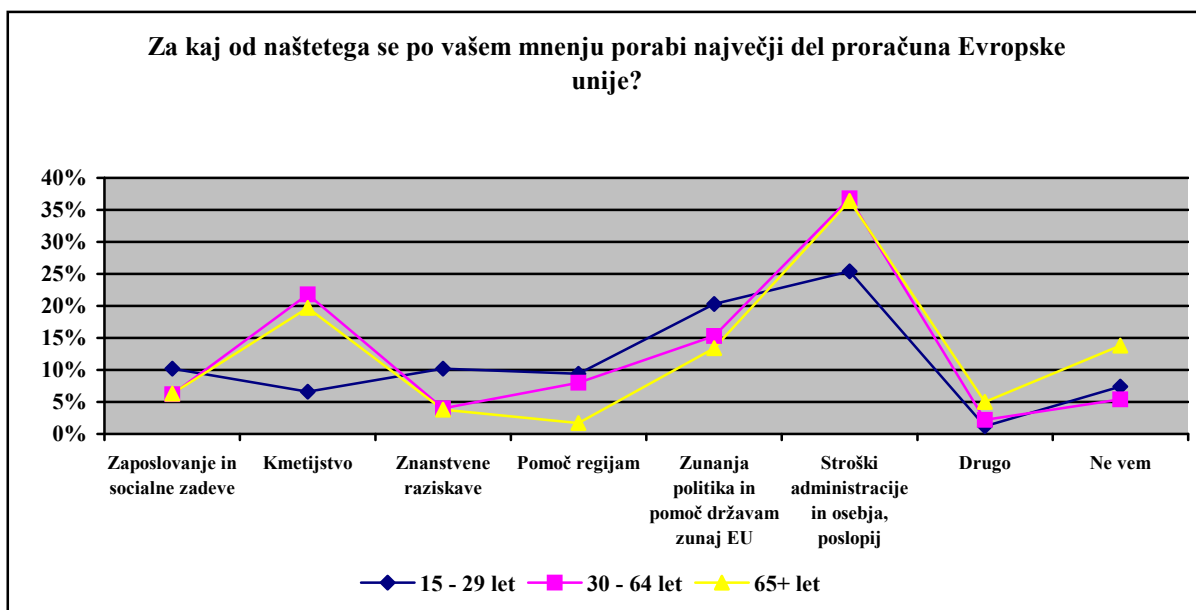
Srednja generacija pa tudi bolj kot ostali dve zaupa Evropski centralni banki (66,6 odstotkov, mlada 60,5 odstotkov in starejša 52,7 odstotkov), Evropskemu računskemu sodišču (57,5 odstotkov, mladi 53,5 odstotkov, starejši 49,4 odstotkov). Verjetno zato, ker starejši teh institucij ne poznajo dovolj dobro, mladi pa z njimi še nimajo opravka. (Internet 1)

Graf 6.8: Zaupanje v Evropsko unijo

Vir: po Eurobarometru 66.

Graf 6.9: Poraba proračuna Evropske unije

Vir: po Eurobarometru 66.

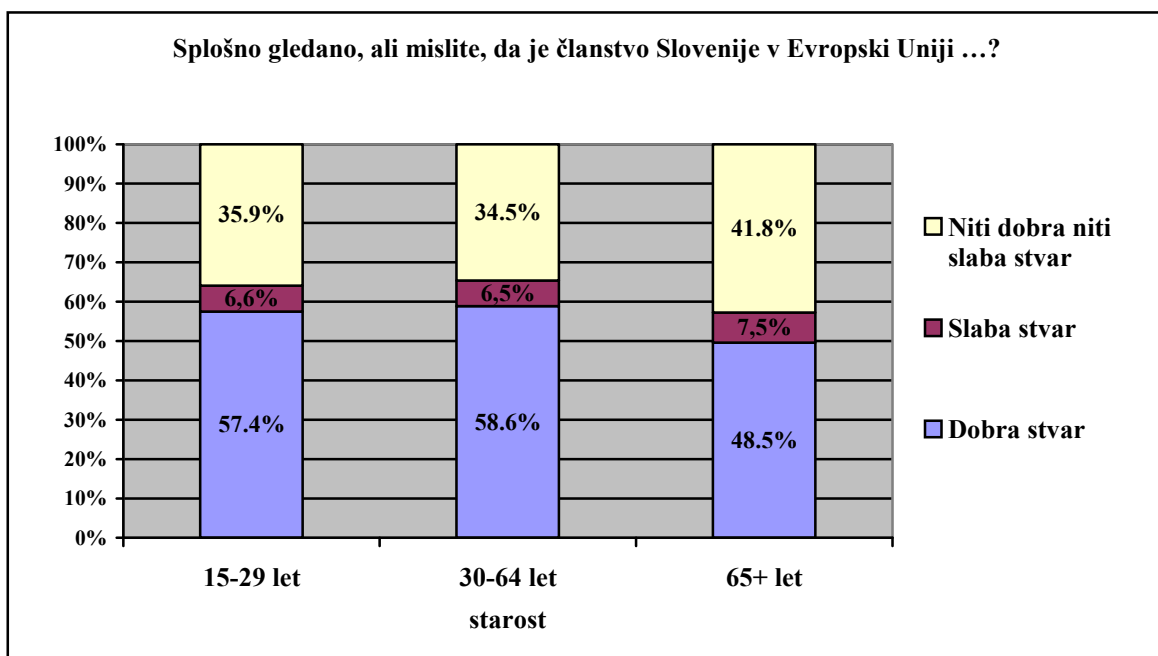
Pri vseh generacijah je odstotek tistih, ki so mnenja, da se največ denarja v Evropski uniji porabi za stroške administracije, osebja ter poslopj, največji. Medtem, ko ta odstotek pri srednji in starejši generaciji znaša okoli 36 odstotkov, je le-ta pri mlajši generaciji nekoliko nižji, in sicer znaša 25,4 odstotkov. Lahko bi rekli, da so mladi vseeno bolj optimistični glede poslovanja Evropske unije. Na to kaže tudi podatek, da jih 9,4 odstotkov meni, da se denar

porabi za pomoč regijam, medtem ko je pri starejši generaciji takih le 1,7 odstotka. Mladi so tudi v največji meri (10,2 odstotkov) prepričani, da gre denar Evropske unije v znanstvene raziskave. Spet pa je starejša generacija tista, ki je najbolj neopredeljena. (glej graf 6.9)

6.3.4 Pridobitve in koristi Slovenije in slovenskih državljanov od Evropske unije

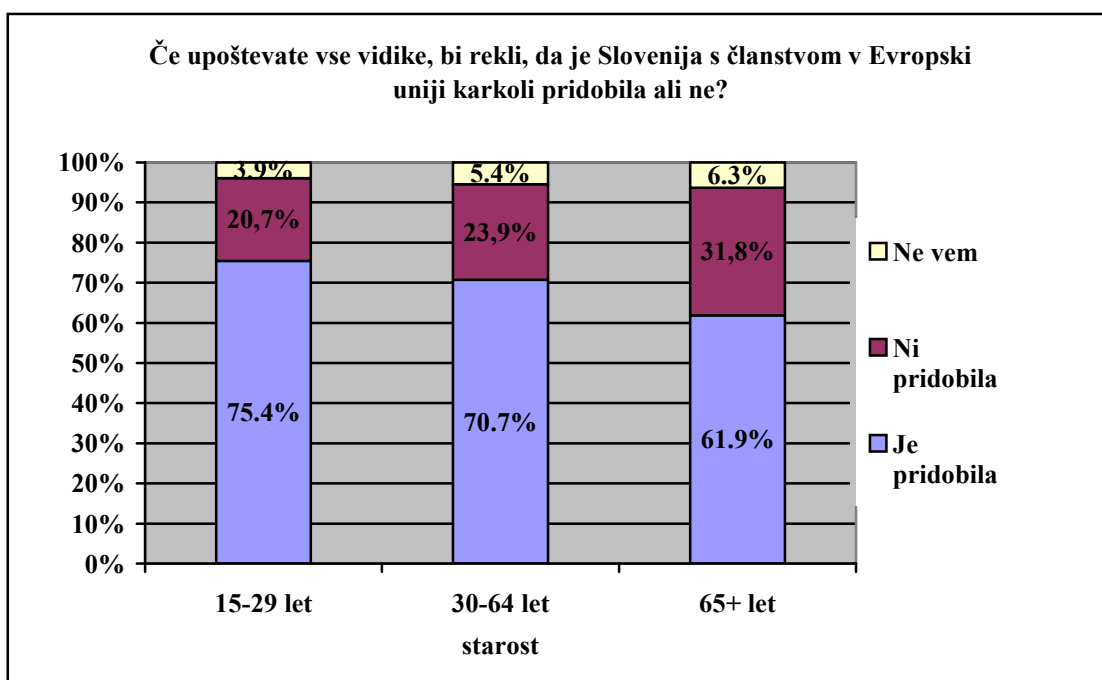
Kar se tiče članstva Slovenije v Evropski uniji, je le-to po mnenju vseh generacij dobra stvar. Delež tistih, ki so mnenja, da je članstvo Slovenije v Evropski uniji slaba stvar, pa je zelo nizek. (glej graf 6.10) Take odgovore bi morda lahko pripisali predvsem številnim pozitivnim učinkom, ki jih je bila deležna vsa Slovenija oziroma vse generacije v Sloveniji. Oziroma povedano drugače - z vstopom Slovenije v Evropsko unijo se razmere gledano po posameznih generacijah očitno niso tako zelo poslabšale, da bi bilo moč trditi, da je članstvo slaba stvar. To pa ne pomeni, da se ni poslabšalo stanje na podlagi katerih drugih delitev.

Graf 6.10: Koristnost članstva v Evropski uniji

Vir: po Eurobarometru 66.

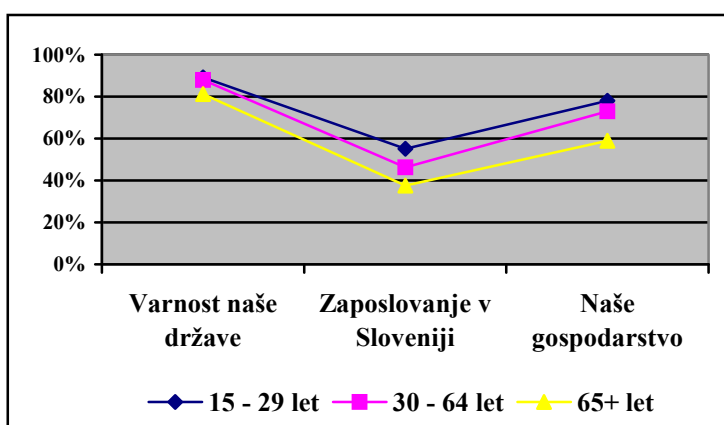
Graf 6.11: (Ne)Pridobitev s članstvom v Evropski uniji

Vir: po Eurobarometru 66.

Iz grafa 6.11 izstopa predvsem nekoliko višji delež tistih med starejšo generacijo, ki so mnenja, da Slovenija s članstvom v Evropski uniji ni pridobila.

Graf 6.12: Dober vpliv slovenskega članstva v Evropski uniji na varnost naše države, zaposlovanje in gospodarstvo v Sloveniji

Vir: po Eurobarometru 66.

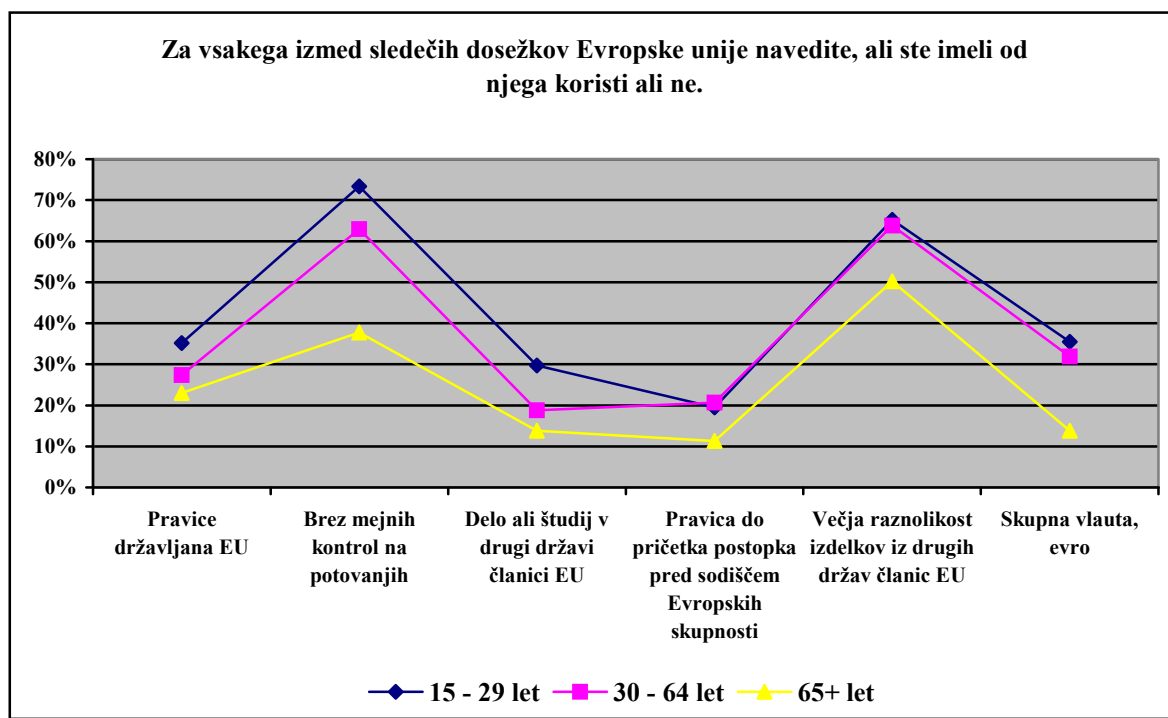
Če seštejemo deleže tistih, ki so mnenja, da je učinek Evropske unije na varnost naše države zelo dober oziroma dokaj dober, dobimo precej visoke deleže pri vseh generacijah. Pri mladi generaciji je ta delež 89,1 odstotkov, pri srednji 87,9 odstotkov in pri starejši generaciji 81,2

odstotkov. Kljub temu, da je odstotek najnižji pri starejši generaciji, bi težko govorili o negativnem vplivu Evropske unije na varnost naše države. (glej graf 6.12)

Večina mladih je tudi mnenja, da ima Evropska unija dober učinek na zaposlovanje v Sloveniji (55,1 odstotkov), na varnost naše države (89 odstotkov) ter na naše gospodarstvo (78 odstotkov). Srednja in starejša generacija sta na vpliv Evropske unije na zaposlovanje in naše gospodarstvo nekoliko bolj skeptični, se pa podobno kot mladi strinjata o pozitivnih učinkih Evropske unije na varnost naše države.

Starejša generacija ima najmanj koristi od pravic kot državljan Evropske unije, mladi pa imajo največ koristi (graf 6.13)

Graf 6.13: Koristi od dosežkov Evropske unije

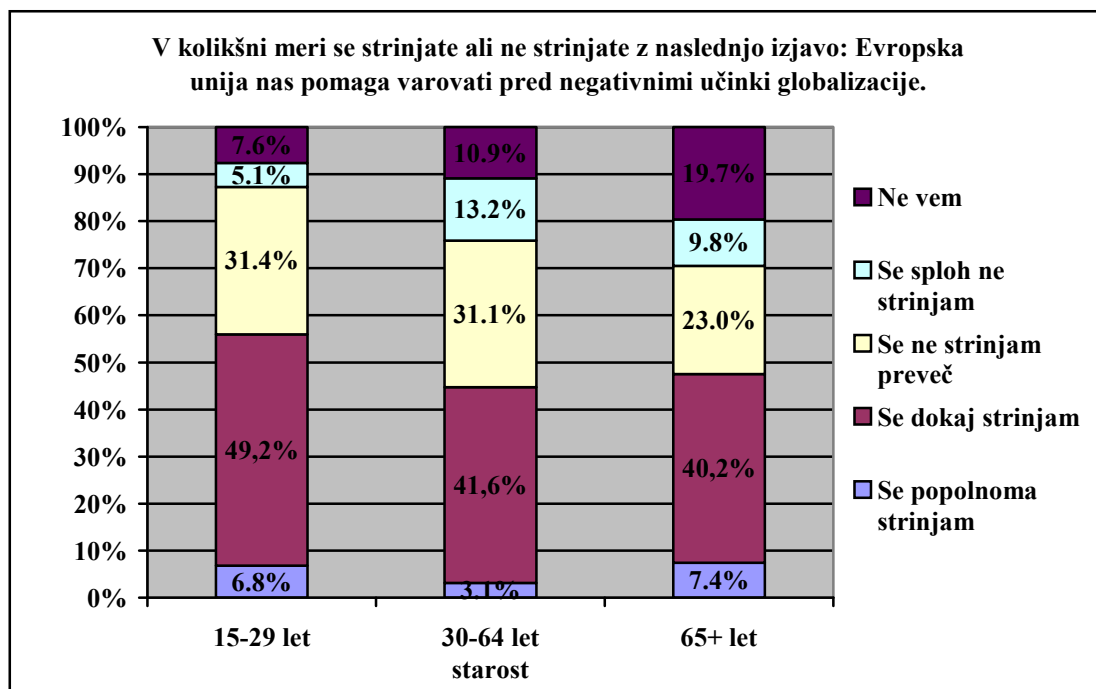

Vir: po Eurobarometru 66.

Iz grafa je razvidno, da so mladi imeli več koristi kot ne, od dosežkov Evropske unije. Mladi čutijo izboljšave, ko gre za potovanja brez mejnih kontrol oziroma manj mejnih kontrol, ter na področju večje raznolikosti izdelkov iz drugih držav. Od vseh ostalih področjih večina mladih ni imela koristi. Tudi večina srednje generacije je imela koristi od Evropske unije na istih področjih kot mlada generacija, čeprav je odstotek pri posameznih odgovorih nekoliko nižji kot pri mladi generaciji. Starejša generacija pa ima od Evropske unije, vsaj po odgovorih sodeč, najmanj koristi.

Zaključimo torej lahko, da nobena generacija ni imela veliko konkretnih koristi od Evropske unije, čeprav se je 75,4 odstotkov mlade, 70,7 odstotkov srednje in 61,9 odstotkov starejše generacije opredelilo, da je Slovenija z vstopom v Evropsko unijo pridobila.

Graf 6.14: Varovanje Evropske unije pred negativnimi učinki globalizacije

Vir: po Eurobarometru 66.

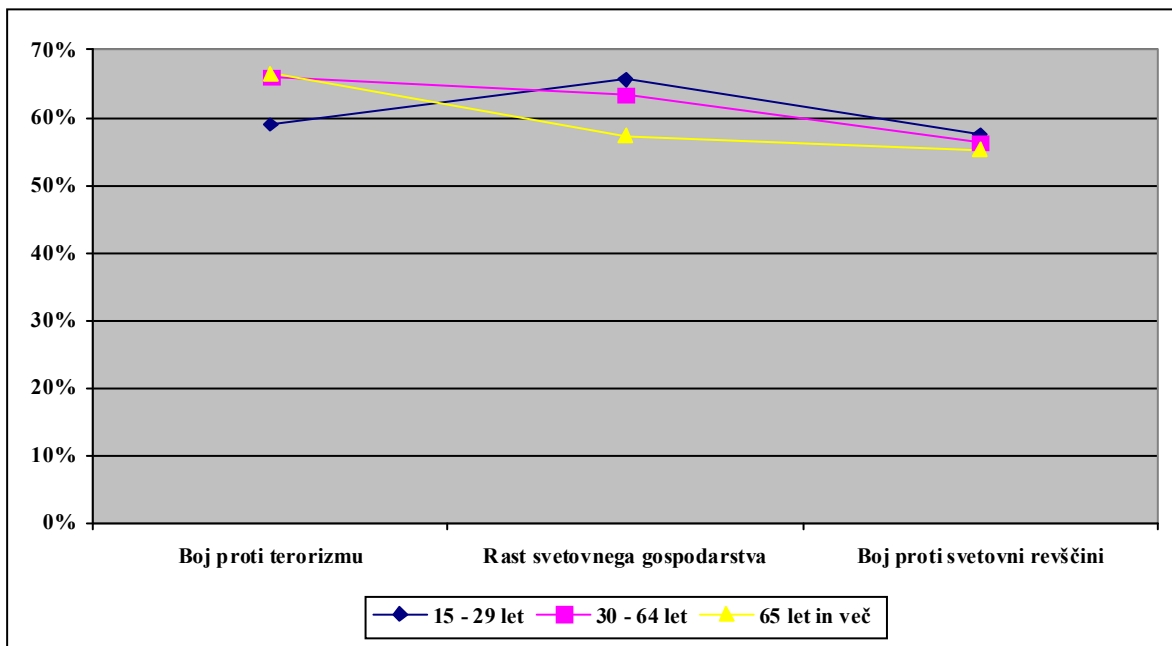
Več kot polovica anketirancev, ki so mnenja, da nas Evropska unija pomaga varovati pred negativnimi učinki globalizacije, je le med mladimi. Pri srednji in starejši generaciji pa je ta odstotek nekoliko pod 50 odstotkov. (glej graf 6.14)

6.3.5 Pridobitve in koristi od Evropske unije na svetovni ravni

Mladi so najbolj kritični do vloge Evropske unije, ko gre za boj proti terorizmu, vendar je ta odstotek zanemarljiv v primerjavi z odstotkom anketirancev, ki so mnenja, da ima Evropska unija pozitivno vlogo v boju proti terorizmu. (glej graf 6.15).

Starejša generacija je znova tista, ki je najbolj neopredeljena, saj jih je 11,3 odstotkov na spodaj zastavljeno vprašanje odgovorilo ne vem. Pri mladi generaciji je ta delež 2 odstotka in pri starejši 3,2 odstotke. (glej graf 6.15)

Graf 6.15: Pozitivna vloga Evropske unije, ko gre za boj proti terorizmu, rast svetovnega gospodarstva in boj proti svetovni revščini

Vir: po Eurobarometru 66.

7. UGOTOVITVE IN ZAKLJUČEK

Na začetku diplomskega dela smo postavili dve hipotezi. V teoretičnem delu smo ju podrobneje razložili in obdelali, v empiričnem delu pa smo preverjali, ali lahko zastavljeni hipotezi potrdimo ali zavržemo. Pa pogledjmo, do kakšnih zaključkov smo prišli.

Prva hipoteza se glasi: **V odnosu posameznih generacij do Evropske unije ni izrazitih razlik.**

To hipotezo lahko, glede na dobljene rezultate, potrdimo. Ugotovili smo namreč, da v vseh 5 sklopih, ki so merili odnos do Evropske unije, niti eden ne kaže na izrazite razlike med posameznimi generacijami v odnosu do Evropske unije. Razlike v odnosu posameznih generacij do Evropske unije so majhne in bi jih težko pripisali generacijskim vplivom. Nekoliko večja odstopanja se kažejo pri vprašanju pogostosti iskanja informacij o Evropski uniji. 83,3 odstotkov anketirancev, ki pripadajo starejši generaciji, redko ali pa nikoli ne išče informacij o Evropski uniji. Pri srednji generaciji je ta odstotek nekoliko nižji, 70,7 odstotkov. Najnižji pa je pri mlajši generaciji, in sicer znaša 66,4 odstotkov. 82,1 odstotkov mladih zelo ali dokaj lahko najde informacije o Evropski uniji. Najtežje jih najde starejša generacija, 44,4 odstotkov. Tak rezultat gre verjetno pripisati rabi interneta, ki je med starejšo generacijo prej izjema kot pravilo. Razlike med generacijami pa se kažejo tudi v pogledu na skupne vrednote držav članic. 38,5 odstotkov anketirancev starejše generacije je mnenja, da so si države članice glede skupnih vrednot precej blizu druga drugi, medtem ko je ta odstotek pri mladi generaciji najvišji in znaša 52,5 odstotkov.

To so torej le tri od petnajstih vprašanj, kjer je zaznati razlike med generacijami. Pri vseh ostalih vprašanjih so razlike med deleži po posameznih generacijah še manjše. Tak rezultat je bil glede na izhodiščno teorijo tudi pričakovan. Za čas, v katerem živimo, je namreč značilno, da se meje med generacijami vse bolj brišejo, posameznike pa je vedno težje določiti zgolj na podlagi njihove starosti. Mladi in stari si med seboj postajajo podobni. Medgeneracijski odnosi vedno bolj postajajo odnosi med posamezniki različnih generacij, ob tem pa igra starost posameznika vedno manjšo vlogo. Brisanje meja med generacijami ter individualizacija posameznikovega življenja sta torej glavna razloga za majhne razlike v odnosu posameznih generacij do Evropske unije.

Druga izhodiščna hipoteza se glasi: **Odnos do Evropske unije je tako pri mladi, srednji kot tudi pri starejši generaciji bolj pozitiven kot negativen.**

Tudi to hipotezo lahko potrdimo. Od 15 vprašanj, ki smo jih analizirali, v negativnem smislu izstopata le dve vprašanji. Vendar je ta negativen odnos do Evropske unije v primerjavi z drugimi državami članicami še vedno izjemno nizek.

Negativen odnos do Evropske unije je torej mogoče zaznati v odnosu anketirancev do porabe proračuna Evropske unije. Dobrih 36 odstotkov srednje in starejše generacije ter 25 odstotkov mlajše generacije je mnenja, da se večji del proračuna Evropske unije porabi za stroške administracije, osebja in poslopij. Nekoliko negativen trend je zaznati tudi pri vprašanju vpliva članstva v Evropski uniji na Slovenijo. Tako le 37,6 odstotkov anketirancev starejše generacije, 46,2 odstotkov srednje in 55,1 odstotkov mlajše generacije meni, da ima članstvo ugoden vpliv na zaposlovanje v Sloveniji. Ampak resnici na ljubo, tudi ta odstotek ni pretirano nizek. Prav tako pa ni slab delež zanimanja Slovencev za Evropsko unijo, čeprav se le-ta pri vseh treh generacijah nahaja blizu 50 odstotkov. Pri vseh ostalih vprašanjih se resnično kaže pozitiven odnos Slovencev - ne glede na to, kateri generaciji pripadajo - do Evropske unije. Deleži, ki govorijo v prid Evropski uniji, so pri ostalih vprašanjih krepko nad 50 odstotkov.

Razloge za tako pozitivno naravnost Slovencev do Evropske unije lahko poskusimo razložiti na več načinov. Evropska unija za Slovence predstavlja skupek demokratičnih vrednot: spoštovanje človekovih pravic, vladavina prava, Le tem pa Slovenci sledimo vse od naše osamosvojitve izpod komunističnega režima leta 1991. Evropska unija pa Sloveniji, kot majhni državi, nudi tudi stabilno politično okolje in varnost nasploh. Med Slovenci morda uživa tako veliko podporo tudi zaradi preprostega dejstva, da druge alternative evropski integraciji trenutno ni. Slovenci se namreč zavedamo, da bi bile izgube v primeru ne vključitve v Evropsko unijo veliko večje, kot so bile v primeru vključitve. Zavedamo pa se tudi, da je Slovenija s članstvom tudi veliko pridobila. Eden izmed razlogov pa je morda tudi dejstvo, da je bil vstop Slovenije v evropske integracije glavni projekt vseh dosedanjih vladajočih koalicij in celotnega političnega razreda nasploh. Kot tak je imel veliko podporo tudi s strani medijev. Pozitiven ugled Evropske unije pa se je uveljavljal tudi skozi šolski in celotni politični sistem.

Obe zastavljeni hipotezi torej lahko potrdimo. Vendar pa moramo pri tem izhajati iz predpostavke, da je naš način definiranja generacij le eden izmed nešteti možnih načinov

definiranja generacij. Zavedati se moramo, da dobljeni rezultati veljajo le za generacije kot smo jih definirali oziroma določili v tej nalogi. Drugačna opredelitev pojma generacija bi lahko dala povsem druge rezultate. Ne obstaja namreč enotna definicija generacij. Problem definiranja pojma generacija pa se kaže tudi v hitrem in dinamičnem družbenem razvoju. Leta nenehno proizvaja nove generacije. Meja, od kod sega ena in kje se začne druga generacija, je zato zelo težko določljiva in se nenehno spreminja.

V uvodu pa smo si zastavili še eno pomembno vprašanje, ki ga vsekakor ne gre zanemariti. Ali so medgeneracijski odnosi le del sestavljanke družbenih odnosov in jih ne moremo obravnavati ločeno? Točnega odgovora zaradi kompleksnosti samega vprašanja ne moremo podati. Glede na ugotovljeno pa lahko trdimo, da je, vsaj kar se tiče odnosa različnih generacij do Evropske unije, odgovor na zgoraj zastavljeno vprašanje pritrdilen. Generacijsko opredeljevanje v današnji kompleksni družbi nikakor ne more biti edini način opredeljevanja posameznikov. Generacijska pripadnost je le ena izmed oblik pripadnosti. Vsak človek namreč že z rojstvom postane član ne le človeštva, ampak tudi član posameznih skupin. Le ena izmed njih je generacijska. Vse skupine so med seboj tesno povezane in prepletene. Le celota, skupno upoštevanje vseh, tvori življenjsko pot vsakega posameznika, individuuma.

8. LITERATURA

- Čeligoj, Vladimir (2002): Sožitje generacij. V Marija Šlenc Zver (ur.): *Sožitje generacij: Zbornik referatov z okrogle mize, Ilirska Bistrica, 24. September 1999*, 11–13. Ilirska Bistrica: Dom starejših občanov.
- Hafner–Fink, Mitja (2000): Slovensko približevanje Evropski uniji. Ideološki projekt ali proces (post)modernizacije. *Teorija in praksa* 37(5), 807–831. Dostopno na <http://dk.fdv.uni-lj.si/tip/tip20005hafner-fink.PDF> (20. januar 2008).
- Hojnik–Zupanc, Ida (1997): Uravnovešeno staranje kot izziv (post)moderne družbe. *Družboslovne razprave* 13(24–25), 48–59. Dostopno na <http://dk.fdv.uni-lj.si/dr/dr24-25HojnikZupanc.PDF> (20. januar 2008).
- Jezernik, Mišo (1999): Ostarela družba. *Družboslovne spremembe na Slovenskem* 15(30–31), 145–165. Dostopno na <http://dk.fdv.uni-lj.si/dr/dr30-31jezernik.PDF> (20. januar 2008).
- Knok, Silvana (1995): *Medgeneracijski odnosi na vasi in v mestu*. Diplomsko delo. Ljubljana: FDV.
- Makarovič, Jan (1983): *Mladi iz preteklosti v prihodnost*. Ljubljana: DDU Univerzum.
- Romih, Mladen (1983): *Sociološke in politološke opredelitve mladine in generacijske teorije*. Diplomsko delo. Ljubljana: FSPN.
- Ule, Mirjana in John R.Gillis (1999): *Mladina in zgodovina: Tradicije in spremembe v evropskih starostnih odnosih od 1770 do danes*. Šentilj: Aristej.
- Ule, Mirjana (2002): Sodobna mladina: izziv sprememb. V Vlado Mihelj (ur.): *Mladina 2000: Slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje*, 39–78. Ljubljana, Maribor: Aristej.
- Vegič, Vinko (1990): *Generacijski vidiki obrambno varnostne problematike : mladi in obrambno varnostna problematika*. Magistrsko delo. Ljubljana: FDV.

8.1 INTERNETNI VIRI:

- Internet 1: TNS Opinion & Social (2006): *Nacionalno poročilo Slovenija, jesen 2006*. Dostopno na http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb66/eb66_sl_nat.pdf (9. avgust 2007).

- Internet 2: Urad vlade Republike Slovenije za komuniciranje (1997): *Stališča Slovencev o vključevanju Slovenije v Evropsko unijo*. Dostopno na <http://evropa.gov.si/za-novinarje/javno-mnenje/raziskave-stalisca-slovencev/stalisca-slovencev-1997/naloga-b/osnovne-ugotovitve-b/> (20. januar 2008).
- Internet 3: German Social Science Infrastructure Services (2005): *Standard Eurobarometer. The Survey Series*. Dostopno na http://www.social-science-geis.de/en/data_service/eurobarometer/standard_eb/index.htm (20. januar 2008).
- Internet 4: German Social Science Infrastructure Services (2007): *Flash Eurobarometer*. Dostopno na http://www.social-science-geis.de/en/data_service/eurobarometer/flash/index.htm (20. januar 2008).
- Internet 5: Mladi forum socialnih demokratov (2003): *Resolucija Mladi zdaj! Predlog programskega dokumenta za 7. konferenco Mladega foruma Socialnih demokratov*. Dostopno na http://www.mladiforum.org/upload/datoteke/Copy_of_resolucija___istopis_15%5B1%5D.9..doc (2. februar 2008).
- Internet 6: Urad vlade Republike Slovenije za komuniciranje (2008): *Predsedovanje svetu EU*. Dostopno na <http://evropa.gov.si/institucije/svet-eu/predsedovanje-svet-eu/> (14. april 2008).